

VINERI 4 MAI 2001 • ANUL LI NR. 18

5008

FONDATAȚI 1951

FOAIA

40 FORNITI

românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

E ziua ta

E ziua ta
Măicuța mea cea bună!
Dac-aș putea,
Ți-aș prinde în cunună
Toți trandafirii zărilor ușori,
Și cîntecele ca pe niște flori,
Și razele de soare și de lună...
Pe toate ți le-aș prinde în cunună.

Dar pînă cresc, nu pot,
Oricît aș vrea, decît,
Să te sărut, măicuța mea!

CALENDAR ORTODOX

- 7 mai, luni – Arătarea semnelor Sfintei Cruci la Ierusalim; Sf. Mc. Achachie.
 8 mai, marți – † Sf. Apostol și Evanghelist Ioan; Cuv. Arsenie cel Mare.
 9 mai, miercuri – Aducerea moaștelor Sf. Ierarh Nicolae; Sf. Prooroc Isaia; Sf. Mc. Hristofor.
 10 mai, joi – Sf. Ap. Simon Zilotul; Cuv. Isichie.
 11 mai, vineri – Sf. Sfinții Mc. Mochie, Acachie și Dioscur.
 12 mai, sîmbătă – Sf. Epifanie, arhiepiscopul Ciprului și Gherman, patriarhul Constantinopolului; Sf. Mc. Ioan Valahul.
 13 mai, duminică – Sf. Mc. Glicheria; Cuv. Serghie Mărturisitorul. Duminica a V-a după Paști (a Samarinencii).

AGENDĂ

7 mai

1553 – *Nicolaus Olahus* este ales arhiepiscop de Strigonia (Esztergom), mitropolit primat al Ungariei.

1825 – s-a stins din viață, la Viena, *Antonio Salieri*, compozitor italian.

1840 – s-a născut, la Votkinsk, *Piotr Illici Ceaikovski*, compozitor rus.

8 mai

1828 – s-a născut *Henri Dunant*, fondatorul Crucii Roșii.

9 mai

Ziua Europei

1872 – moare patronul spiritual al revistei „Curierul Românesc”, *Ion Heliade Rădulescu*, scriitor, lingvist, filosof și om politic.

1895 – se naște *Lucian Blaga*, în comuna Lancrăm lângă Sebeș, în Ardeal.

1945 – la Cartierul General sovietic din Berlin se semnează Actul de Capitulare necondiționată a Germaniei, însemnând sfîrșitul celui de al II-lea Război Mondial.

10 mai

1881 – *Carol I de Hohenzollern-Sigmaringen* este încoronat Rege al României.

1897 – *Paul Menu*, fotograf și operator de imagine, realizează primele actualități cinematografice românești.

12 mai

113 e.n. – la Roma, în forumul nou construit este inaugurată *Columna lui Traian*, atribuită lui Apolodor din Damasc. O copie desfășurată a basoreliefului se găsește la Muzeul Național de Istorie din România.

1812 – s-a născut *George Barițiu*, om politic, publicist și istoric, fruntaș al Revoluției române de la 1848.

1870 – a murit, la Buda, *Eftimie Murgu*, conducător al Revoluției române de la 1848 din Banat.

13 mai

1806 – moare, la Buda, *Samuil Micu*, primul istoric român modern din Transilvania, colaborator la *Lexiconul de la Buda*, traducător al *Bibliei*.

1938 – s-a născut, la Cluj, cel care, începînd din 1964, a devenit tenorul român cu cea mai strălucitoare carieră mondială, *Ludovic Spiess*.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Desen de Noemi Fodor din grupa mare a grădiniței din Micherechi

Funar totuși nu vine la Giula

Consilierii Autoguverării orașului Giula au votat contra invitației oficiale a primarului Clujului în orașul lor. Invitarea lui *Gheorghe Funar* a fost inițiativa primarului Giulei. *Dancs László* a considerat de bine ca Funar să vadă la fața locului cum se predă românește la Giula, în ce măsură este asigurată folosirea limbii române la Primăria de aici.

Problema eventualei invitații a lui *Gheorghe Funar* la Giula a fost comentată și în Parlamentul de la Budapesta. Deputatul de opoziție din județul Bichiș a interpellat la 17 aprilie 2001 chiar la premierul guvernului ungar. *Tóth Károly* a considerat o greșeală politică

că primarul care face parte din partidul de guvernare a invitat un „*primar extremist antimaghiar* (...) *să autentifice politica de naționalitate a Ungariei, să examineze munca de la o școală românească de aici*”. Premierul *Orbán Viktor* a apreciat drept nejustificată aducerea în fața Parlamentului a problemei care ține de competența autogovernării locale, problemă care, de altfel „*se bazează pe o invitație despre care nu putem fi convinși că s-a făcut cu suficientă atenție*”.

La ședința din 23 aprilie 2001 a Consiliului orașenesc din Giula, la care s-a votat despre renunțarea la invitația lui *Gheorghe Funar* la Giu-

la, *Ștefan Oroian* a considerat că nu e nevoie de o astfel de vizită. Deputatul român a menționat că primarul ar fi trebuit să se consulte cu reprezentanții instituțiilor românești din oraș înainte de a fi formulat invitația spre primarul Clujului, deoarece oamenii de naționalitate română de aici nu sînt niște marionete de bîlci. Deputata *Ildikó Ruja Pila*n a fost de părere că primarul a fost călăuzit de intenții bune, dar profesoara de la Școala românească din oraș și-a exprimat temerea că în urma acestor vizite ar avea de pierdut ațîț români, cît și maghiarii ce trăiesc în condiții de minoritate.

-va-

Camioane românești în Ungaria

Ungaria a devenit principalul partener comercial al României dintre statele vecine, și se așteaptă ca volumul schimburilor bilaterale în acest domeniu să depășească un miliard de dolari, a declarat, joi, 26 aprilie, la Seghedin, *Andrei Oancea*, consulul român în Ungaria.

Cu ocazia prezentării unor noi modele de camioane produse de fabrica ROMAN SA Brașov, domnul Oancea, citat de agenția de presă MTI, a amintit că, anul trecut, valoarea schimburilor comerciale româno-ungare a atins suma de 868,5 milioane dolari. Din această sumă, 355,1 milioane do-

lari reprezintă exporturi românești în Ungaria, 513,4 milioane dolari fiind importuri din țara vecină.

Diplomatul român a declarat totodată că, la în-

ceputul lunii octombrie anul trecut, România a inițiat 3.388 de afaceri cu parteneri ungari și a investit un capital de 153,46 milioane de dolari. ROMPRES

Ofertă publică:

Una sută mii de forinți pentru o copie

Am citit cu o șocantă surprindere varianta micherecheană a poemului *Cazania Țiganilor*, operă apărută în paginile Foii românești (nr. 17, pag. 10-11), și cu o deplină nedumerire lead-ul (introducerea), – semnat(ă) de o oarecare „cercetătoare”, – din care reiese clar că piesa menționată n-a fost publicată în coloanele săptămînalului românesc de pe vremuri, – zis și scris, dat fiind că „și pe atunci am avut și... noi Dancii, Crancii, Ciurillii, nelipsiți fiind de... ***” – deși această variantă a fost înregistrată pe bandă de magnetofon așa cum octogenaarul bace **Toader a lui Bordaș**

a știut-o „pe de rost”, variantă transcrisă deci, a cărei text original dînsa îl are „neatins” pe banda respectivă, – document de valoare artistică care merită să fie păstrat pe o viață, – bandă pentru a cărei copie îi ofer doamnei și pe această cale, adică public, **o sută de mii de forinți**, sumă pe care mă angajez s-o transfer pe contul autoarei în clipa cînd, în tovarășia a doi martori, voi audia textul autentic al variantei locale din gura fostului nostru vecin de sălaș, Teodor Bordaș.

***Dada cel Mare
alias
Alexandru Hojopan

Românii din Bătania sînt puțini, dar însuflețiți

Sărbătoare de triplă însemnătate pe malul Ierului

Trei momente de mare importanță au oferit prilejul sărbătoririi Zilei Culturale Românești la Bătania, care a avut loc în ultima sîmbătă din luna aprilie: 10 ani de la numirea primului preot misionar ortodox român în Ungaria, deschiderea cu un deceniu în urmă a punctului de frontieră Bătania-Turnu și sărbătorirea hramului bisericii, ocrotită de Sfîntul Gheorghe.

Mare număr de oficialități

Programul a început cu un Te Deum, săvîrșit în biserica ortodoxă română în fața PS Timotei Sevcicu, episcopul Aradului și Hunedoarei și PS Sofronie Drincec, episcopul românilor din Ungaria. Au slujit preotul paroh Ilie Ciocan, părintele vicar Pavel Ardelean, preotul

fost reprezentat prin doi deputați: Dorel Zăvoianu (PDSR), președinte al ziarului Adevărul de Arad și Nicu Cojocaru (PRM). Au sosit foarte mulți oaspeți din Arad: Florin Remeșan – subprefect, Lizica Mihuț – rector al Universității „A. Vlaicu”, Claudiu Cristea – vicepreședinte al Consiliului Județean Arad, Pavel Sirbu – inspector general

Octavian Rudeanu din Hunedoara și preotul Aurel Nae, director în Ministerul Culturii și al Cultelor din București. Sfînta Liturghie a fost săvîrșită în fața unui număr mare de oficialități din România și Ungaria, respectiv credincioși din Bătania și alte localități românești. Au fost prezenți ambasadorul României la Budapesta, Petru Cordoș, și consulul general român la Seghedin, Andrei Oancea. Parlamentul României a

școlar, Adrian Șimon – director al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniu național, Achim Alexa și Vasile Ciobăncan – membri în Consiliul Județean, Petru Gherman – primar al Lipovei, precum și numeroși reprezentanți ai presei centrale și locale din România.

Din partea reprezentanților românilor din Ungaria au fost de față Ana Oros Simon – director la Ministerul de Învățămînt, Ștefan

Frățean – director la Oficiul pentru Minorități, Ioan Tanasi – vicepreședinte al Autogovernării Românești pe Țară, iar conducerea județului Bichiș a fost reprezentată de Hevesi József – consilier pentru naționalități.

Credință și conviețuire

„Acum 10 ani s-a intrat aici, la Bătania, într-o stare de normalitate – a spus după slujba religioasă Prea Sfinția Sa Sofronie. La cererea credincioșilor s-a instalat aici un preot ortodox român și prin deschiderea punctului de trecere s-a dovedit dorința de spiritualizare a frontierelor.” Primul preot misionar în Ungaria, părintele Ilie Ciocan, a fost instalat de către Episcopul Aradului, Prea Sfințitul Timotei, care și-a reamintit de acest moment cu următoarele cuvinte: „Zece ani nu este o perioadă prea lungă, dar pentru o comunitate atît de mică, cum este cea de aici, poate însemna foarte mult. Poate aduce multe lucruri bune. Cînd cu 10 ani în urmă am venit la Bătania, am văzut o biserică părăsită, credincioși fără nădejde. Azi vedem cu totul altceva. Acum putem să fim convinși că am făcut un lucru bun, că a fost un început promițător.” PS Timotei a mai menționat că trebuie să ne străduim spre bunele relații dintre popoarele noastre, pentru că – vrem nu vrem – ungurii și românii întotdeauna vor fi vecini, conviețuirea noastră trebuie să fie una frățască.

După slujbă, oaspeții au fost invitați la o mică recepție.

Cultură și identitate

Între timp, copiii de la grădinița românească și elevii de la școala generală română se adunau la Casa de cultură a orașului, unde au început pregătirile pentru un program cultural-artistic, urmat apoi de o petrecere românească. Serata culturală a fost deschisă de primarul Takács Dezső și Traian Cresta, președintele Autogovernării pe Țară a Româ-

cut aici. Lizica Mihuț a evidențiat rolul pe care îl joacă Traian Cresta în viața culturală și publică a românilor din Ungaria și, în special, activitatea dînsului în scopul întăririi identității românilor din orașul de pe malul Ierului.

După aceste cuvinte festive, programul a continuat cu un mic spectacol de cîntece și poezii, oferit de copilașii de la grădinița românească, pregătiți de educatoarea Ecaterina Nagy. Șco-

nilor din Ungaria, fiul orașului. Scurta istorie a comunității românești din Bătania a fost prezentată de doamna rector Lizica Mihuț de la Universitatea A. Vlaicu din Arad, care a recunoscut că pînă acum cîteva luni nu

larii români au început cu cunoscutele rînduri „Mult e dulce și frumoasă, limba ce o vorbim...” și s-a încheiat cu prezentarea unor scenețe, care au arătat obiceiurile românilor din țara noastră. În continuare, a evolu-

avea prea multe informații despre românii din Ungaria, dar odată ce cunoaște mai bine trecutul nostru, ne înțelege mai bine și prezentul. Doamna rector a evocat momentul cînd, în toamna anului trecut, a făcut o vizită, la Bătania și Giula, consiliul rectorilor din România, rămînînd impresionați de ceea ce au cunos-

at pe scenă Corul de femei din Bătania, care de pe acum are și concurență, un cor nou înființat – compus tot din femei – care s-a prezentat acum pentru prima dată. Ziua Culturală a Românilor din Bătania s-a încheiat cu un bal românesc, la care muzica a fost asigurată de Formația artistică Rapsozii Zărândului.

E. Iova

Multe decizii amânate la Fundația pentru minorități

Curatorul Fundației publice „Pentru minoritățile naționale și etnice” trebuia să decidă la ultima sa ședință despre subvenționarea programelor culturale împărțite în 7 categorii, dar s-au adus numai puține hotărâri. Pe motivul lipsei de timp rezervat lucrărilor ședinței plenare din 28 aprilie 2001 ținute la Budapesta, nu s-a decis despre cele trei categorii ale subvenționării cercetărilor și, de asemenea, s-a amânat aprecierea concursurilor prezentate cu scopul obținerii unor fonduri pentru organizarea cursurilor de perfecționare ale activiștilor culturali sau despre subvenționarea programelor la tv-cablu în limba minorităților. S-a stabilit însă cadrul concursurilor de bursă pentru elevii și studenții de naționalitate. Liceenii vor trebui să înainteze concursul în luna august, studenții în septembrie. După publicarea textului concursului de bursă vom reveni cu amănunte.

Ceea ce s-a mai stabilit la recenta ședință a Curatorului sînt subvențiile pentru organizarea taberelor de copii. Au fost înaintate aici 529 de concursuri. Fondul disponibil este de 48 de milioane de forinți. Românii au înaintat 19 concursuri. La ședința din 28 aprilie s-a decis însă numai despre o mică parte a acestor concursuri. Astfel, primește 200 de mii de forinți Asociația de artă plastică din județul Bichiș pentru organizarea tradiționalei tabere de creație la Chitighaz, avînd participanți și din rîndul artiștilor români din țară și din România. Autogovernarea românească din Bătania a obținut 300 de mii de forinți pentru organizarea celei de-a XII-a ediții a taberei de naționalitate în orașul bichișean. Menționăm aici că a primit aceeași subvenție, pentru același scop și Centrul cultural din Bătania. Capătă 300 de mii de forinți Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz pentru a întruni din nou tinerii la tabăra de dansuri populare românești. Centrul cultural din Săcal obține 100 de mii de forinți pentru organizarea taberei

de lectură și păstrare a tradițiilor populare. Celelalte concursuri din această categorie n-au fost discutate. Se va reveni asupra acestora la următoarea întrunire a Curatorului.

Acum au fost însă readuse în fața plenarei concursurile refuzate cu o lună mai devreme în categoria programelor culturale de păstrare a tradițiilor, planificate în prima parte a anului 2001. Dintre cele 20 de concursuri românești, 4 proiecte au primit acum sprijin. I s-a votat astfel 100 de mii de forinți Căminului cultural din Micherechi pentru participarea echipei de dansuri populare din loc la un festival internațional din România. Primește 100 de mii de forinți Autogovernarea românească din sectorul II al Budapestei pentru prezentarea unui serial de răspîndire a cunoștințelor despre istoria culturală a românilor din Pesta și Buda între secolele XVII-XIX. Institutul de Cercetări al Românilor din Ungaria a primit 100 de mii de forinți pentru organizarea concursului „Tezaur românesc”, iar Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria va primi 77 de mii de forinți pentru concursul familiilor românești.

La ședința Curatorului s-a mai hotărît ca din cauza numeroaselor decizii amânate acum, să fie convocată o nouă ședință pentru ziua de 17 mai 2001.

-ștf-

Actualitatea politică

Partidele întîrzie cu programele electorale pentru 2002

În politică totul este relativ. Unii candidați pentru capul listei Partidului Socialist Maghiar (MSZP), cum ar fi *Németh Miklós* și *Medgyessy Péter*, se plîng că partidul e în întîrziere cu programul electoral și, împreună cu platformele, insistă pentru convocarea pînă la sfîrșitul lunii iunie a.c., a congresului extraordinar cu scopul de a-l elabora și aproba. *Kovács László*, actualul președinte al MSZP-ului din contră, nu se grăbește deloc, nutrînd probabil serioase aspirații că va ocupa personal capul listei și, în caz de succes, va deveni chiar el noul prim-ministru. În această tărgănare au apărut elemente noi. Întîi, că *Nagy Sándor*, președintele fracțiunii s-a retras de la candidatură, presupunînd că în dosul știrii bombastice conform căreia *Horn Gyula* s-ar angaja pentru postul de președinte al partidului, în caz dacă *Kovács* ar candida pentru postul de prim-ministru, presupune o tocmeală necinstită. *Kovács*, la rîndul său, dezmințe. Între timp, *Horn* l-a vizitat la spital pe *Torgyán József*, președintele partidului micilor agrarieni, și, pesemne, nu a

discutat cu el o oră întregă numai despre vreme. În orice caz, știrea amintită a apărut imediat după acest eveniment, dovadă priceperea lui *Horn* de a pătrunde în vacuumul învrăjbirilor privind puterea, în cadrul cărora *Németh Miklós*, fost prim-ministru, în interviul acordat cotidianului *Népszava*, pretinde o politică cu mai mult caracter din partea MSZP, precum și alegerea unui candidat mai energic, capabil să concureze cu *Orbán Viktor*, președintele guvernului actual.

Dar pe cine? *Kovács* e cam anevoios, nu are elan suficient. *Németh* utilizează o retorică de acum zece ani și ceva (vezi textul interviului amintit), iar lui *Medgyessy* îi vine greu să se adreseze maselor largi. În asemenea situație, omul, vrînd-nevrînd, trebuie să-și pună întrebarea: de ce atîta zarvă în jurul eventualului candidat al MSZP? N-are încontro! Trebuie să recunoaștem că politica modernă este dependentă de personalități, precum și partidele cu succes se grupează și se bazează pe anumite personalități.

Cu problema aceasta se frîmîntă și alte partide. Uniunea Tinerilor Democrați (FIDESZ) își schimbă președintele, și cu aceasta și stilul. În același proces, micii agrarieni, sau mai bine zis, așa numita aripă a reformerilor, a reușit să-l determine pe președintele *Torgyán* să se trezească, să reunească prezidiul lărgit și să-și anunțe retragerea. Se spune că încă în anul acesta își va da demisia, probabil la marea adunare generală, convocată pentru 29 septembrie. Dar e prea devreme ca oricine să se bucure de pe acum. *DI. Torgyán* va candida

din nou, cu speranța că va cîștiga și se va menține la putere încă timp de 2-3 cicluri. Și-a desemnat chiar și urmașul în persoana vicepreședintelui actual *Gyimóthy Géza*, dar aceste lucruri nimeni nu le mai ia în serios. Om la vîrsta de 67 de ani, încă 10-12 ani în fruntea unui partid? Mă rog, pe lumea aceasta, uneori, se mai întîmplă și minuni.

Nu pot să evit alegerile parțiale din localitatea Dabas, care în loc să liniștească buna dispoziție a opiniei publice, lasă urme serioase în politica noastră internă. Partidele, politicienii, precum și analiștii încep să pătrundă în adîncuri. În primul rînd, constatînd că din cele patru alegeri parțiale din acest ciclu (altele nu mai pot avea loc) din două a ieșit învingător MSZP, din două FIDESZ. Asta înseamnă, în general, egalitate. De data aceasta a învins coaliția la cîrmă, FIDESZ profitînd de avansul (13% din voturi în prima rundă) obținut și cedat FIDESZ-ului de către Partidul Dreptății și Vieții Maghiare (MIÉP), provocînd, în același timp, serioase dureri de cap opoziției, în primul rînd prin declinul Uniunii Democraților Liberi (SZDSZ).

Fapt este că creșterea popularității MIÉP-ului nu se poate tăgădui. Ea se datorează întăririi curentului populismului de dreapta, care, sprijinind succesul coaliției de dreapta, a adus MIÉP-ul în situația în care a devenit la Dabas limba cîntarului, proiectînd de pe acum perspectiva victoriei forțelor de dreapta în alegerile parlamentare din 2002, mai ales dacă MSZP nu se va grăbi să iasă, cît mai curînd, din groapa actuală a inerției sale.

AI. Ardelean

Cu minoritățile în Uniunea Europeană

Politica de minoritate a Uniunii Europene are două fețe: în relațiile interne nu reglementează această problemă (vezi exemplul irlandezilor de nord sau a bascilor), în relațiile externe însă este foarte preocupată de problemele comunităților de minoritate – a apreciat, printre altele, *Kaltenbach Jenő* ombudsmanul pentru drepturile minorităților din Ungaria, la o conferință desfășurată săptămîna trecută, la 26-27 aprilie, la Orosháza. La întîlnirea intitulată „Cu minoritățile spre

Uniunea Europeană” au luat parte specialiști din autogovernările din Ungaria și România, fiind dezbătute șansele dezvoltării colaborărilor, în mod special relațiile dintre localitățile înfrățite și posibilitățile de concurență comună la proiectele Uniunii Europene. La conferința de două zile și-au prezentat experiențele proprii în domeniul politicii de minoritate *Takács Dezső*, primarul Bătaniei și *Gheorghe Ardelean*, președintele comisiei pentru minorități a Consiliului Județean Bichiș.

Starea confuză a înstrăinării clădirilor Curții Gojdu

Acum un an, primarul sectorului VII al Budapestei și reprezentantul unei firme cu răspundere limitată, înregistrată în Cipru, semnase un acord de vânzare-cumpărare a clădirilor Curții Gojdu. La acest eveniment au fost invitați ziaști de pretutindeni într-una din încăperile amenajate în mod special pentru acest act în clădirile faimoasei Curți Gojdu, aflată de zeci de ani în ruine. Se comunicase în luna mai 2000 că firma particulară plătește primăriei pe teritoriul căreia se află casele Gojdu 800 de milioane de forinți și se angajează să reconstruiască întregul complex printr-o investiție de peste 2 miliarde de forinți. Tot atunci se anunțase că lucrările vor fi terminate până la finele anului 2002, iar imobilul va trece treptat în posesia investitorului.

Imobilul din centrul Budapestei a fost ridicat cu o sută de ani în urmă de către Fundația Gojdu. Venitul provenit din chiria acestor clădiri a constituit baza fi-

nanciară pentru acordarea citorva sute de burse unor tineri de religie grec-orientală din Ungaria și Ardeal, așa cum orînduise în testamentul său Emanuil Gojdu, vestitul avocat și deputat din Pesta, decedat în 1870, din a cărui avere s-a constituit Fundația ce-i poartă numele. Fundația Gojdu a funcționat pînă la trasarea noilor frontiere dintre România și Ungaria în anul 1920, iar clădirile în discuție au fost confiscate de statul maghiar în 1952. În Curtea Gojdu se află și Capela Bisericii Ortodoxe Române, imobilul cu o suprafață de 950 de m², intrînd în 1993 în posesia Bisericii Ortodoxe Române din Budapesta. Statul maghiar mai acordase acum șapte ani 43 de milioane de forinți, drept recompensă parțială bisericii românești din capitala Ungariei. Suma a fost investită pentru construirea clădirii Episcopiei din Giula. Capela budapestană se află și ea în ruine, asemenea celorlalte clădiri ale Curții Gojdu.

De la anunțarea de acum

un an a semnării actului de vânzare-cumpărare a clădirilor din jur, în Curtea Gojdu nu s-a făcut nimic. În schimb, spre marea surpriză a Primăriei de sector, Ministerului Patrimoniului Național din Budapesta a declarat clădirile Curții monument istoric, astfel orice reconstrucție de aici poate fi executată numai pe baza unor permisiuni speciale. Cumpărătorul potențial a declarat însă că nu renunță la cele stabilite cu Primăria. Însă conținutul exact al acestor înțelegeri nu este cunoscut. Primarul Szabó Zoltán a declarat acum o lună că a fost greșit informat (!?), cum că toți chiriașii ar fi părăsit Curtea Gojdu. Realitatea este că acolo încă mai locuiesc cîteva familii.

Autogovernarea sectorului VII a ținut ședință închisă la 18 aprilie 2001 în cadrul căreia s-a discutat din nou despre situația Curții Gojdu. În urma acesteia s-a anunțat că firma cu care s-a semnat înțelegerea acum un an este dispusă să plă-

tească și mai mult decît la ce s-a angajat anterior, dar solicită ca de această dată să poată intra necondiționat și integral în posesia clădirilor din Curtea Gojdu și nu proporțional, pe măsura avansării lucrărilor de renovare. Suma nouă nu s-a publicat. Primăria susține că din acești bani devine posibil pînă în toamnă să elibereze în întregime blocurile.

Viceprimarul sectorului VII a fost de față și în acest an la parastasul lui Emanuil Gojdu, ținut la 22 aprilie, în capela ortodoxă din strada Holló nr. 8. După slujbă, Gyurisné Braunsteiner Márta ne-a declarat următoarele: „Sîntem conștienți de eforturile pe care mica comunitate a românilor din Budapesta le depune pentru rezolvarea acestei situații nenorocite, însă trebuie să recunoaștem că numai din puterile noastre nu vom putea realiza prea multe. Vom obține rezultate numai atunci dacă cu toții vom pune umărul, atît ministerelor responsabile din cele două țări, cît și guvernele ro-

mân și maghiar, respectiv noi, autogovernarea pe sector și comunitatea românilor de aici.”

În problema Curții Gojdu a făcut o declarație, la 20 aprilie 2001, și președintele Comisiei de politică externă a Senatului României. „Mi se pare revoltător ca Primăria Budapestei (sectorul VII, n.n.) să scoată la licitație o serie de clădiri din centrul orașului în condițiile în care se știe că acestea nu aparțin statului ungar, ci sunt proprietatea Fundației Gojdu” – a spus Gheorghe Prisecaru. Senatorul PDSR de Suceava consideră că România a făcut pași importanți privind retrocedarea bunurilor care au aparținut bisericilor istorice din Transilvania și a apreciat că autoritățile române trebuie să se ocupe, în aceeași măsură, și de retrocedarea bunurilor aflate pe teritoriul Ungariei care au aparținut Fundației Gojdu, adăugînd totodată că problemele pot fi conexe și abordate cu răspundere și bună înțelegere între autoritățile românești și cele ungare. -iova-

Fundația Gojdu din Sibiu promite sprijin concret românilor din Ungaria

Interviu cu preotul Aurel Pavel, președintele Fundației Gojdu din Sibiu

Duminică, la 22 aprilie, în capela ortodoxă română din Budapesta, parohul Marius Maghiaru a săvîrșit, împreună cu un preot din Sibiu, slujba de pomenire a mecenatului de origine macedoromână Emanuil Gojdu. Preotul din România, dr. Aurel Pavel, a fost pentru prima dată în această capelă. Când am aflat că este noul președinte al Fundației Gojdu din Sibiu, am considerat necesar să dea detalii despre funcționarea acestei organizații și comunității românești din Ungaria.

– Activitatea Fundației Gojdu se desfășoară cu pași mărunți, înființată fiind în anul 1995, de către un grup de teologi și istorici din Sibiu, desigur cu colaborarea ierarhilor ortodocși din Transilvania, și respectiv a celor din Ungaria, căci așa spune Emanuil Gojdu în testamentul lui. Am putea spune că și în această scurtă perioadă de la înființare am realizat cîteva obiective. Desigur că Fundația trebuie să se ridice la un înalt nivel, trebuie să-și intre oarecum în drepturi. Probabil nu va mai fi ca pe vremea lui Gojdu. Un exemplu bun pentru caracterizarea bogăției, prosperității acestei fundații este că numai în anul 1920 a susținut la studii 251 de studenți în universitățile Imperiului Austro-Ungar sau alte universități. Fundația de azi își propune

cîteva lucruri mărețe, legate de personalitatea lui Gojdu: pregătirea dosarului UNESCO, anul viitor fiind 200 de ani de la nașterea lui Emanuil Gojdu și înscriserea acestei fundații în Asociația Fundațiilor Europene. Fundația noastră își mai propune editarea unor lucrări, a unei monografii Gojdu, o istorie a românilor din Ungaria, făcută de istorici din Ungaria și România, o istorie a românilor din Iugoslavia, și multe alte cărți care să omagieze și să aducă în memoria românilor de astăzi activitatea extraordinară a celui om care s-a numit Gojdu. În această perspectivă înființăm în cadrul Fundației secțiunile de istorie, teologie, arte, etnografie, folclor, mass-media, unde, cu posibilitățile noastre, să putem iniția tineri în

vederea continuării activității fundației.

– Cum vor fi implicați românii din Ungaria în această activitate, mă gîndesc în special la tinerii români din țara noastră?

– În primul rînd, în cadrul acestor cercuri sau secțiuni se va putea face un schimb de studenți între românii din Transilvania și românii care viețuiesc în Ungaria. Vor fi cooperați anumiți tineri, cu înclinații istorice sau folclorice, etc., de a colabora cu anumite reviste, publicații din România, la editarea anumitor cărți. Avem proiecte de a aduce tineri, în prima fază desigur în formă de excursioniști, în România, și aceste întâlniri

să aibă loc mai tîrziu în Budapesta, Oradea sau Sibiu. Am vrea să se risipească acea concepție că românii din Transilvania sînt într-un fel, românii din Ungaria sînt altfel.

– Știm că Fundația Gojdu din Sibiu a lansat anul trecut o acțiune juridică contra statului maghiar. În ce stare se află acum acest proces?

– Este o problemă mai dificilă. În primul rînd, cele două guverne, român și maghiar, nu și-au onorat hotărîrile pe care le-au luat de comun acord în 1952, atunci cînd s-a spus că statul maghiar are anumite datorii față de Fundația Gojdu, problemă care va fi rezolvată pe cale amiabilă, pe calea tratativelor, dar care încă nu s-a dus la îndeplinire. Fundația Gojdu a intrat într-o oarecare disperare, atunci cînd – cu un an și jumătate în urmă – am văzut că aceste clădiri nu sînt la nivelul pretins și, în al doilea rînd, se pare că s-a pus și problema unor vânzări sau a unor concesiuni. De această chestiune se ocupă cele două guverne, unde se va continua

discuția încît să nu rămînă obiectivele nici în paragină, ca ele să fie folosite într-un scop benefic măcar pentru românii din Ungaria.

– Slujind azi în capela noastră, ați văzut în ce condiții vitrege se roagă duminică de duminică credincioșii ortodocși din Budapesta, în acel lăcaș de rugăciuni care tocmai cu 100 de ani în urmă a fost dat de către Fundația Gojdu în folosința românilor de aici. Fundația Gojdu s-ar angaja oare și la reprezentarea intereselor acestei mici comunități, de exemplu în fața guvernelor maghiar sau român?

– Cred că da. Chiar s-a pus problema de către un membru al Fundației de a contribui cumva în vederea îmbunătățirii condițiilor acestei capele. Eu am fost la mai multe comunități ortodoxe române din Occident, la Viena, Paris, etc., am văzut condițiile lor de acolo, și dacă le compar cu ceea ce am văzut azi aici, chiar că trebuie să ne întristeze. Pentru acest an ne-am mai propus o acțiune concretă: am dori să punem o placă comemorativă pe această clădire. E. Iova

„Cîntați slavă Numelui său...”

„Slavă, onoare, mărire și laudă îți dăm Domnul Slavei...” – spune o cîntare minunată. Deseori cîntarea este cea mai potrivită cale pentru a ne exprima sentimentele față de Domnul nostru cel viu. Uneori ne

vorbă cu Gheorghe Gros, unul dintre organizatorii întîlnirii corale.

– *Cum a ajuns o astfel de organizație cum este autogovernarea să sprijine o manifestare creștină?*

– De patru ani s-a înce-

folosim de instrumente, altă dată pur și simplu de vocea care am primit-o ca dar de la Dumnezeu. După cum accentuează și psalmistul din Sfînta Scriptură în capitolul 66, versetul 2: „Cîntați slavă Numelui Său, măriți slava Lui prin laudele voastre”, astfel s-a desfășurat și *Întîlnirea a IV-a a Corurilor Baptiste din Regiunea Crișurilor*. Festivalul a avut loc la 28-29 aprilie, în sala sportivă a Institutului Pedagogic Körös din Bichișciaba, unde au slăvit pe Domnul împreună corurile bisericilor baptiste din Giula, Chitighaz, Bichiș, Condoș, Bichișciaba și fanfara Bisericii Baptiste Speranța din Arad. Sîmbătă au fost prezenți printre alții frații *Viorel și Romică Luga*, pastorii Bisericii Baptiste Speranța din Arad, fratele *Mihai Szabó*, pastor din Diosig, iar duminică a răspîndit cuvîntul lui Dumnezeu pastorul din Miskolc, *Balog Miklós*. Pe lîngă pastorii baptiști au mai fost prezenți *Gheorghe Gros*, președintele Autogovernării Românești din Bichișciaba, *Traian Cresta*, președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, *Teodor Puie*, președintele Asociației de Prietenie Româno-Maghiară.

Corurile și fanfara și-au prezentat repertoriul lor în mod profesionist, creînd o atmosferă plăcută și binecuvîntată, în sala care s-a transformat pentru acest timp într-o casă a rugăciunii și a slavei.

La fața locului am stat de

put organizarea acestei festivități, dar noi numai din anul acesta am intrat ca organizatori. Autogovernarea noastră a primit o invitație din partea fraților baptiști din orașul acesta, deoarece sînt cîțiva români printre ei. Ei au cunoscut activitatea noastră, au știut că noi dorim să avem relații cît mai bune atît cu baptiștii, cît și cu ortodocșii din orașul acesta. Prin urmare am invitat fanfara din Arad și un cor din Nădlac, dar din păcate corul nu a ajuns la timp. Ca reprezentanți ro-

Corul din Chitighaz

mâni au venit numai coriști din Chitighaz, ei din păcate au cîntat doar o singură cîntare în limba română. Acest lucru este pentru mine o dovadă că am ajuns la o fază cînd ne uităm limba. Aceasta ar fi fost prima ocazie cînd la o asemenea întîlnire participă și un cor românesc.

După cum am amintit mai sus, printre oaspeți s-a aflat și *Teodor Puie*, președintele Asociației de Prietenie Româno-Maghiară, care

ne-a vorbit despre legătură sa cu credincioșii baptiști.

– Pentru mine este o legătură de suflet. Mama mea este baptistă. Bineînțeles atunci cînd am aflat că la Bichișciaba se organizează acest festival minunat, am fost foarte bucuros. Cred că acest eveniment depășește granițele unei religii. Noi sîntem cu toții creștini și vrem ca atît ungurii, cît și românii să facă aceste legături prin Dumnezeu. Aceasta legătură de suflet m-a determinat să am plăcerea să invit pastorul din comuna Diosig, *Mihai Szabó*, care participă pentru prima oară la un astfel de festival.

Numai singura fanfară venită din România a cîntat și în aer liber. Formația Bisericii Baptiste Speranța din Arad este condusă de *Dan Gabriel Pui*.

– *Ce înseamnă o fanfară pentru biserica Speranța?*

– Importanța fanfarei este pe primul plan în adunarea noastră. Pentru mulți din biserică fanfara este o înviore, pentru că instrumentele de alamă dau viață. Chiar și Biblia spune că va suna trîmbița atunci cînd va veni Domnul. Toți trebuie să auzim semnalul acesta, de aceea trebuie să fim tot timpul pregătiți.

– *Ce fel de sarcini are un dirijor?*

– Nu e ușor să fii dirijor, mai ales dacă ai o formație de treizeci de instrumentiști, fiecare cu problemele lui. Trebuie să știi cum să conversezi, trebuie să ai darul de a tolera, de a conduce, de a lăsa după alții, cînd trebuie.

Șirul programelor bogate s-a terminat duminică după-masă, în speranța că festivalul se va repeta cu voia Domnului și în anul viitor.

Rita Ruja

Înțelepciunea mamelor

Scriitorul Mark Twain avertiza: „Ferește-te de oamenii care încearcă să-ți minimalizeze ambițiile. Oamenii mici fac întotdeauna acest lucru, în timp ce, cei cu adevărat mari, te fac să simți că și tu poți deveni mare”. Ce fac majoritatea oamenilor cînd sunt în jurul tău? Se simt ei mici și neimportanti sau cred în ei înșiși și speră în ceea ce pot deveni?

Secretul modului în care-i tratezi pe ceilalți este modul în care gîndești despre ei. Este o chestiune de atitudine. Modul în care acționezi evidențiază ceea ce crezi. *Johann Wolfgang von Goethe* arăta: „Tratează un om ca ceea ce poate a fi și-l vei face rău. Dar tratează un om ca și cum ar fi ceea ce ar putea fi, și-i vei face să fie ceea ce ar putea fi”.

Speranța este probabil cel mai important dar pe care poate să-l ofere o mamă copilului său ca rezultat al educării. Oamenii din jur pot distruge sau pot întări încrederea unui om, dar speranța pe care o însuflă o mamă poate fi un motiv puternic pentru ca acel fiu sau fiică să încerce să lupte să-și atingă în viitor posibilitățile.

În cartea „Construind încrederea de sine”, *Dennis Rainay* ne spune o poveste minunată despre o mamă care a investit, cu răbdare, multă speranță în fiul său, ajutându-l să-și dezvolte astfel capacitățile intelectuale într-un mod deosebit. Băiatul se numea Tommy și traversa niște momente foarte grele la școală. El punea continuu întrebări și niciodată nu putea să țină ritmul. Părea că dă greș ori de câte ori încerca ceva. În cele din urmă, învățătoarea lui s-a

dat bătută în ceea ce-l privea și i-a spus mamei lui că el nu poate învăța și nu va dobîndi niciodată destule cunoștințe. Dar mama lui Tommy era o educatoare. Ea credea în el. Ea îl învăța acasă, și de fiecare dată cînd avea un eșec, îi dădea speranță și îl încuraja să continue, să încerce.

Ce s-a întîmplat cu Tommy? A devenit un inventator deținînd chiar peste 1000 de brevete, printre care se numără fonograful și primul bec cu incandescență. Numele lui este *Thomas Edison*.

Cînd o mamă dăruiește sau revarsă speranță, nu se poate spune cît de departe poate ajunge acel copil în viață. Uneori acest efort e foarte mare. *James Dobson* compara această lucrare a mamei cu înălțarea unui zmeu atunci cînd nu suflă vîntul. Dar nimic nu poate întrece bucuria unei mame care vede rodul muncii sale multiplicându-se într-o generație, două sau chiar mai multe.

Ce se poate compara oare cu bucuria unei mame creștine care-și vede copilul plin de speranță și siguranță nu numai pentru viața prezentă, ci și pentru eternitate?

Dincolo de speranța necesară, de neclintit, a unei mame este speranța care învinge mereu, a lui Dumnezeu.

Doamne, Dumnezeu nostru, dă-ne nouă mamelor înțelepciunea de a oglindi în viață, în cuvintele, în atitudinile, în gîndirea noastră acea speranță divină, care schimbă și formează viața copiilor noștri, ajutându-i să se înalțe strălucind pe bolta vieții.

Nicoleta Burtic

Președintele penticostal la Micherechi

Președintele Cultului Penticostal din Ungaria, *Fábián Attila* a vizitat din nou Biserica Penticostală Română din Micherechi, la 29 aprilie, duminică după-masă. Fratele *Fábián* face o misiune deosebită, deoarece din duminică în duminică vizitează pe rînd toate cele o sută cincizeci de biserici penticostale din Ungaria. În duminica trecută a participat la serviciul divin din Aletea, Bichiș, Micherechi și *Mezőberény*, unde dînsul a încurajat frații să rămînă statornici în credință pînă la sfîrșit. Motoul predicii a fost: „Să nu ne pierdem nădejdea”. Misiunea continuă și săptămîna viitoare peste care dorim harul și binecuvîntarea lui Dumnezeu.

Zece ani în misiune

Interviu cu preotul Ilie Ciocan, parohul Bisericii Ortodoxe Române din Bătania

■ *Părinte Ciocan, Dumneavoastră ați fost printre primii preoți misionari, care au sosit în mijlocul credincioșilor, chiar imediat după răsturnarea sistemului comunist. Cum și de ce ați venit tocmai la Bătania?*

– Înainte de 1990 am activat în eparhia Aradului, iar credincioșii din Bătania erau în căutare de preot chiar și înainte de '90, parohia lor fiind vacantă de 6 ani. Am ajuns în contact cu ei din '90. De fapt, aceasta este data venirii mele neoficiale la Bătania. Am fost afectat de acest oraș și prin faptul că străbunicul meu a fost bătănean. Și la ora actuală am mai multe neamuri aici. Deci lucrarea mea sporadică a fost oficializată, prin instalarea mea în parohie, îngăduită și săvârșită de PS Timotei, episcopul Aradului.

■ *În perioada când ați ajuns în oraș, câți credincioși v-au așteptat?*

– Vă pot răspunde cu o cifră aproape exactă. În primul an de misiune am fost invitat să sfințesc 135 de case românești. Și acum

PS Timotei al Aradului a vorbit în biserica din Bătania despre un început promițător. În imagine (din stînga): PS Sofronie al Giulei, pr. paroh Ilie Ciocan, pr. Octavian Rudeanu, pr. vicar Pavel Ardelean și PS Timotei al Aradului

10 ani majoritatea turmei s-a compus din vîrstnici, care frecventau Sfintele Liturghii cu regularitate. Un fapt întristător este însă că în timpul acestui deceniu am oficiat cam 100-110

de înmormîntări, ceea ce înseamnă că mulți dintre bătrînii credincioși ne-au părăsit. Tot îngrijorare ne provoacă și numărul mult mai scăzut, de cca. 30 al botezurilor și al celor cam 10 cununii. Dacă luăm în considerare și faptul că dintre cei botezați și cununați nu toți sînt români, situația este și mai gravă.

■ *Deci procesul de asimilare se reflectă și în Biserică. Tinerii nu mai vin la Liturghii, s-au îndepărtat de credința lor ortodoxă. Cum se motivează această scădere?*

– Mulți au părăsit Bătania, căutîndu-și un trai mai consolidat în alte părți, iar cei care au rămas, ori n-au mai primit o educație ortodoxă, ori nu mai cunosc limba română. Sînt motive variate. O altă statistică semnificativă este că pînă ce în 1991 în cartea de cult am avut 170 de poziții, în 2001 avem numai 60.

■ *În aceste condiții, totuși, care sînt realizările?*

– În această perioadă am reușit să reînviem cîteva tradiții ortodoxe, pe care credincioșii de aici nu le mai practicau. În fiecare an sărbătorim cum se cuvine Hramul Bisericii, care este Sfîntul Gheor-

ghe. După ce în fruntea eparhiei din Ungaria a fost instalat Prea Sfințitul Episcop Sofronie, sîntem onorați de prezența sa în mai multe rînduri pe an, ceea ce poate contribui la atragerea credincioșilor. În 1994 am realizat o placă comemorativă în cinstea poetului și regizorului Lucian Magdu, de amintirea căruia întregul oraș poartă un respect deosebit. Am înființat Fundația Lucian Magdu. Este o preocupare a mea să mă implic și în viața culturală a românilor din Bătania, să fiu alături de credincioși și în afara Bisericii. Apoi, în 1996, s-a sfințit din nou lăcașul nostru de cult, după ce s-au terminat lucrările de renovare exterioară. Am o relație bună cu școala și grădinița românească. Copiii de la aceste instituții sînt prezenți la aproape toate manifestările cu caracter religios.

Menținerea spiritului ortodox este o sarcină grea, pe care totuși trebuie s-o facem. Drept o misiune a mea consider adunarea la un loc a românilor și eliminarea neînțelegerilor, care din păcate există nu numai pe plan local. Dorim să renovăm și interiorul bisericii noastre, care peste un an va împlini 130 de ani de la construire. Dorim să sărbătorim și această aniversare pe măsura însemnătății sale.

Ștefan Crâsta

Patriarhul de Constantinopol a fost distins de către președintele Ungariei

Președintele Ungariei, Mádl Ferenc, a înmînat Patriarhului de Constantinopol, Bartolomeu I, distincția „Crucea Mare a Ordinului de Merit al Republicii Ungaria”.

Conducătorului bisericesc i s-a acordat această distincție pentru promovarea și întărirea relațiilor

dintre Ungaria și Constantinopol, respectiv țările de religie de stat ortodoxă. Patriarhul Bartolomeu I, aflat la sfîrșitul săptămînii trecute într-o vizită de patru zile în Ungaria, a sfințit sediul de la Budapesta al Bisericii Ortodoxe Maghiare din țara noastră.

Patriarhul Alexei al II-lea a fost invitat în Ungaria

„Patriarhul Alexei al II-lea, șeful Bisericii Ortodoxe Ruse, a fost invitat de premierul Viktor Orbán la festivitățile de închidere a sărbătoririi mileniului Ungariei” – a anunțat Semjén Zsolt, secretarul de stat al Ministerului Patrimoniului Cultural, precizînd că, dacă se va ivi posibilitatea

luării unui contact între Biserica Catolică și cea Ortodoxă, Guvernul Ungariei va acorda sprijinul necesar.

Din partea Bisericii Ortodoxe Ruse s-a confirmat că Ungaria ar fi cel mai potrivit loc pentru o astfel de întîlnire.

(Rador)

Maxima săptămînii

„De ești drept, teme-te de mânia lui Dumnezeu ca să nu cazi! De ești păcătos, roagă-te de milostivirea lui Dumnezeu ca să te scoli!”

(Sfîntul Grigorie Dialogul)

Orarul slujbelor ortodoxe de duminică, 6 mai 2001

Apateu	– ora 9.00	– pr. Origen Sabău
Bătania	– ora 9.00	– pr. Ilie Ciocan
Budapesta	– ora 10.00	– pr. vicar Marius Maghiaru
Catedrala	– ora 10.00	– P.S. Sofronie,
Episcopală, Giula		pr. vicar Pavel Ardelean
Cenadul Unguresc	– ora 9.30	– pr. Aurel Becan
Ciorvaș	– ora 9.00	– pr. Teodor Marc
Cîrstor	– ora 10.00	– pr. Alexandru Șereș
Chitighaz	– ora 9.30	– pr. Florin Olteanu
Giula, Orașul Mic Românesc		
	– ora 8.30	– pr. Petru Pușcaș
Jaca	– ora 10.00	– pr. Cosmin Pop
Micherechi	– ora 9.00	– pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă	– ora 9.00	– pr. Teodor Rocsin
Săcal	– ora 11.00	– pr. Origen Sabău

Programul Adunării „Oastea Domnului” din Micherechi

Duminică	ora 17.00	– program religios
Marți	ora 18.00	– oră de rugăciune

Creangă

Amintiri din copilărie

(3)

Și când învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă și citea acum la ceaslov, la psaltire și Alexandria, mai bine decât mine, și se bucura grozav când vedea că mă trag la carte.

Din partea tatei, care ades îmi zicea în bătaie de joc:

*Logofete, brînză n cui,
Lapte acru-n călămări,
Chiu și vai prin buzunări!*

toți zodierii și cărturăresele pe la care căutasese pentru mine și femeile bisericoase din sat îi băgase mamei o mulțime de bazaconii în cap, care de care mai ciudate: ba că am să petrec între oameni mari; ba căs plin de noroc, ca broasca de păr; ba că am un glas de înger și multe alte minunății; încît mama, în slăbiciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel, podoaba creștinătății, care

Mama Smaranda

puteam să rămîn cum era mai bine: „Nic-a lui Ștefan a Petrei”, om de treabă și gospodar în Humulești. Vorba ceea:

*Decît codaș în oraș
Mai bine-n satul tău fruntaș.*

Mama însă era în stare să toarcă-n furcă și să învăț mai departe. Și tot cîhăia mama pe tata să mă mai deie undeva la școală, căci au zise ea spuind la biserică în Parimei că omul învățat înțelept va fi, și pe cel neînvățat slugă-l va avea.

Și afară de aceasta, babele care trag pe fundul sitei în 41 de bobi,

scotea lacrimi din orice inimă împietrită, aduna lumea de pe lume în pustiul codrilor și veselea întreaga făptură cu viersul său.

– Doamne, mări femeie, Doamne, multă minte-ți mai trebuie, zicea tata, văzînd-o așa de ahotnică pentru mine. *Dac-ar fi să iasă toți învățați, după cum socoți tu, n-ar mai avea cine să ne tragă ciubotele. N-ai auzit că unul cîcă s-a dus odată bou la Paris, unde a fi acolo, și a venit vacă? Oare Grigore a lui Petre Lucăi de la noi din sat pe la ce școli a învățat, de știe a spune atîtea bongoase și conăcări pe la nunți? Nu vezi tu că dacă nu-i glagore-n cap, nu-i și pace bună?*

Tata Ștefan

– Așa a fi, n-a fi așa – zise mama – vreau să-mi fac băietul popă, ce ai tu?

– Numaidecît popă, zise tata. Auzi, mări! Nu-l vezi că-i o tigoare de băiet, cobăit și leneș, de n-are păreche? Dîmineața pînă-l scoli, îți stupești sufletul. Cum îl scoli, cere de mincare. Cît îi mic, prinde muște cu ceaslovul și toată ziua bate prundurile după scăldat, în loc să pască cei cîrlani și să-mi deie ajutor la trebi, după cît îl ajută puterea. Iarna, pe gheață și la saniuș. Tu, cu școala ta, l-ai deprins cu nărav. Cînd s-a face mai mărișor, are să înceapă a-i mirosi a catrință și cu astă rînduială n-am să am folos de la el niciodată.

Și, după cum am cîntea a vă spune, multă vorbă s-a făcut între tata și mama pentru mine, pînă ce a venit în vara aceea, pe la august, și cîntita holeră de la 48 și a început a secera prin Humulești în dreapta și-n stînga, de se auzea numai chiu și vai în toate părțile. Și eu, neastîmpărat cum eram, ba ieșeam la pîrleaz cînd trecea cu mortul pe la poarta noastră și-l boscorodeam cu cimilitura:

*Chițigaie, gaie, ce ai în tîgaie?
Papa puilor duc în valea socilor.
Ferice de gangur, că șede într-un vîrf de soc
Și se roagă rugului, și se-nchină cucului:
Nici pentru mine, nici pentru tine;
Ci pentru budihața de la groapă,
Să-i dai vacă de vacă și doi boi să tacă;*

ba îl petreceam pînă la biserică și apoi veneam acasă cu sînul încărcat de covrigi, mere turture, nuci poleite, roșcove și smochine din pomul mortului, de se crucea tata și mama, cînd mă vedeau cu dînsule. Și ca să mă scape de belea, m-au trimis la stîna în dumbrava Agapiei, lîngă podul Cărăgiței, unde erau și oile noastre, să șed acolo pînă s-a mai potoli boliștea. Însă peste noapte a și dat holera peste mine și m-a frămîntat și m-a zgîrcit cîrcel, și-mi ardea sufletul în mine de sete și ciobanii și baciul habar nu aveau de asta, numai se întorceau pe cea parte în țipetele mele și horăiau mereu. Iară eu mă tîrîiam cum puteam pînă la fîntînă în dosul stînei, și pe nimică pe ceas beam

cîte-un cofăiel întreg de apă. Pot zice că în noaptea aceea la fîntînă mi-a fost masul și n-am închis ochii nici cît ai scăpăra din amînar. Abia despre ziuă s-a îndurat Vasile Bordeianu, strungarul nostru, de s-a dus în Humulești, cale de două ceasuri cu piciorul și a înștiințat pe tata de a venit cu căruța și m-a luat acasă. Și pe drum neconținut ceream apă, iar tata mă amîna cu momelile de la o fîntînă la alta, pînă a dat Dumnezeu de am ajuns în Humulești. Și cînd acolo, doftorii satului: moș Vasile Țandură și altul, nu-mi aduc aminte, erau la noi acasă și prăjeau pe foc într-un ceaun mare niște hoștine cu său. Și după ce mi-au tras o frecătură bună cu oțet de leuștean, mi-aduc aminte ca acum, au întins hoștinele fierbinicioare pe o pînzătură și m-au înfășat cu ele peste tot, ca pe un copil; și nu pot ști cît a fi trecut la mijloc, pînă ce am adormit mort și de-abia a doua zi pe la toacă m-am trezit sănătos ca toți sănătoșii. Dumnezeu să odihnească pe moș Țandură și pe tovarășul său! Și vorba ceea: Lucrul rău nu piere cu una cu două. Pînă-n sară am și colindat mai tot satul, ba și pe la scăldat am tras o raită cu prietenul meu Chiriac a lui Goian, un lainic și un pierde-vară ca și mine. Dar tata nu mi-a zis atunci nimică, m-a lăsat în voia mea pentru o bucată de vreme.

a cihăi – a cîcîli
parimei – proverbe din „Vechiul Testament”
viers – cîntec, glas
ahotnică – pasionată
bongoase – snoave, istorioare hazlii
glagore – minte
tigoare – om leneș
cobăit – încet la muncă
holeră – boală gravă, cu vărsături și diaree
budihațe – sperietoare, ființă supranaturală pocită
turture – acre
amînar – amnar, bucată de oțet ce se lovește în cremene, ca să facă scînteie de aprins focul
hoștină – rămășiță din fagure, după ce se scoate ceara

NOI AM SPUS DESPRE MAMA

Deseori ne aplecăm urechea la cuvintele sincere și uneori chiar umoristice ale copiilor. Ei spun toate din inimă, fără frică. Așa s-a întâmplat și de data aceasta când – apropiindu-ne de Ziua Mamei – i-am rugat pe copiii de la școala generală și de la grădinița din Micherechi să ne răspundă la întrebarea: *cum o vezi tu pe mama ta?*

Mama mea e cea mai bună și frumoasă mamă. Ea mă iubește și și eu pe ea. E mândră pe mine. Ea e foarte cuminte.

Tiberiu Petrușan

„Mama e bună pentru că ne face de mâncare și ni-e dragă.”

Dora Pățaș

face „puding”. Ea lucrează foarte mult în „folii” pentru noi.

Dumitru Bigu

„Îmi place când mama îmi gătește găluște cu brânză. Ea e bună.”

Zoltán Rác

„Când sîntem bolnavi, mama ne îngrijește, ne aduce de mâncare, ne ia de toate ce ne trebuie... Când duminica face mîncarea, îi ajut: pun „blidele” pe masă, le șterg, pun paharele, lin-

„Atunci o iubesc cel mai mult pe mama, cînd ne

gurile, „pita”. Atunci o iubesc mai tare pe mama cînd ne ia de toate. Cînd și eu voi avea copii, vreau să fiu ca mama mea.”

Andreea Martin

pentru noi. Face tot ce ne place nouă. Și eu mi-aș da inima pentru ea. Aș dori ca mama să rămînă totdeauna așa de tînăra.”

Eric Sabău

pedepsește cînd cad „în chină” și ea nu poate să scoată pata din rochia mea. De aceea o iubesc pe mama, pentru că ne duce cu tata la ștrand, cînd îi cald.”

Bettina Vereș

„Mama mea își dă inima

„Mama cîteodată mă

*Îi bună cu mine.
Mă tîmădește.*

Cristina Berényi

Ana Crișan

Mamă dragă...

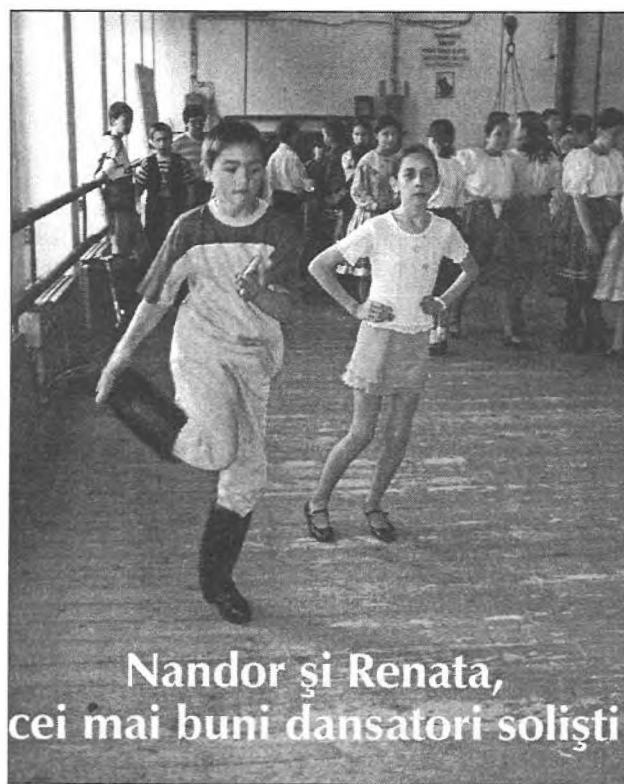
*Mamă dragă, ești frumoasă
Cu inima călduroasă,
Cu obrazul palid, rece,
Cu semne de bătrînețe,
Cu brațe tremurătoare,
Cu zilele fără soare,
Cu florile care plîng,
Cu sufletul greu de gînd,
Cu ființa călduroasă.
Mamă dragă, ești frumoasă!*

Sistem SMS anti-chiulit

Elevii școlii din Singapur trebuie să se gîndească de două ori dacă vor să chiulească de la școală, pentru că datorită unui sistem SMS de telefoane mobile, foarte repede pot fi descoperiți de părinți.

Recent a fost pus în funcție acel serviciu, care prin scurte mesaje telefonice anunță părinții că „odraslele” lor nu sînt la școală. În urma acestei vești, părinții pot alege dintre patru răspunsuri: pot anunța școala că știu despre absență, dar pot răspunde și că habar nu au unde le este copilul.

Sistemul anti-chiulit a fost introdus, în prima rundă, pentru 400 de copii de 13 ani, dar se plănuiește ca pînă la sfîrșitul anului școlar numărul „prizonierilor telefonici” pînă să se extindă la 1400.

Nandor și Renata,
cei mai buni dansatori soliști

Dansurile românești din Ungaria au cucerit noi succese pe scenele ungurești. La sfîrșitul săptămîinii trecute, la Bichișciaba a avut loc un concurs de dansuri populare, în categoria soliștilor. La întrecerea teritorială, pe primul loc s-au clasat doi copii români: Nandor Cozma din Micherechi și Renata Rocsin din Giula, care au interpretat binecunoscutul dans „micherechenescu”. Cei doi tineri, care se perfecționează atît în dansurile populare maghiare, cît și în cele românești, sînt elevi la școala artistică a Centrului Cultural „Erkel Ferenc” din Giula, instructorul lor fiind Gyalog László, renumitul coregraf al dansurilor românești din Ungaria. Etapa următoare, concursul pe țară, va avea loc la începutul lunii iunie, în orașul Szarvas, la care tinerii noștri se vor prezenta tot cu dansuri românești din Ungaria.

- va -

Tinerețe prelungită

Ministerul Tineretului și Sporturilor din Ungaria plănuiește să modifice limita de vîrstă a preferințelor, diferitelor reduceri pentru tineri, de la 26 la 29 de ani. Ministerul Deutsch Tamás motivează necesitatea creării unei noi legi prin faptul că cei mai mulți tineri de azi își continuă studiile și după școlile medii, unii obțin chiar și mai multe diplome, astfel anii petrecuți în învățămîntul superior au crescut. Aceasta înseamnă că se amîna începerea activităților salarizate. Modificarea ar însemna multe avantaje pentru generația mai tînăra, ca de exemplu că va putea călători cu trenul pînă la 29 de ani cu o reducere de 33%. Noua lege ar putea intra în vigoare cel mai devreme din 2003, pentru că bugetul din anul viitor nu ar mai putea suporta aceste preferințe.

Zece zile printre românii din Ungaria

La peste trei luni de la încheierea cercetării mele de teren în Ungaria, locurile și oamenii pe care i-am cunoscut se așează în amintire asemenea fotografiilor dintr-un album de familie. Am avut la dispoziție numai 10 zile, din care două le-am petrecut în trenul de la și spre București; timpul, mult prea scurt pentru apropierea și înțelegerea pe deplin a unei comunități, nu mi-a dat răgazul decât să constat diversitatea specifică unui grup comunitar: diferența dintre generații, dintre centru și provincie, urban-rural, lideri intelectuali – categoria intelectualității mijlocii ș.a.

În aniversarul budapestan (1-4 dec. 2000), am făcut pentru prima oară cunoștință cu intelectualitatea românească din Ungaria; în zilele următoare, la Giula, m-am aflat în preajma profesorilor și elevilor de la Liceul N. Bălcescu. Pentru câteva ore, în ziua de 7 de

cembrie 2000, am reușit să ajung la Micherechi, unde am dialogat cu membrii Clubului pensionarilor, cu binecunoscutul dascăl Gh. Dulău și cu familia acestuia, pentru ca scurta mea ședere în Ungaria să se încheie cu Ziua Minorităților. Povestiri culese la Budapesta, Giula și Micherechi, de la membrii comunității românești, au intrat în fondurile Arhivei Naționale de Folclor, ale Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” din București, prilej cu care le mulțumesc tuturor celor cu care am stat de vorbă ca și colegilor care m-au pus în legătură cu aceștia.

Am constatat deschiderea oamenilor, mulțumirea (mai ales a pensionarilor de la Micherechi), aflând că vin de la București, ca să-i cunosc și să stăm de vorbă. Tot

la pensionarii din Micherechi am remarcat și bucuria de a povesti în limba română.

Regretul celor tineri, care vorbesc românește, că nu se pot exprima în limba română literară, ci doar în graiul local, mă determină să susțin necesitatea introducerii, în predarea tuturor disciplinelor de învățămînt din liceu, pentru început, a termenilor de specialitate în limba română, pentru cunoașterea limbii standard. Din păcate, noile generații, în majoritatea cazurilor, nu mai cunosc limba română.

Din cele aflate de la interlocutori, indiferent de vîrstă, se constată interesul pentru limba română, nu doar din motive afective; încep să se impună cerințele economice, de dezvoltare a relațiilor româno-ungare, care necesită specialiști cunoscători, deopotrivă, ai

ambelor limbi. Româna făcînd parte din familia limbilor latine, are o largă deschidere europeană, contribuind la crearea de oportunități suplimentare, din perspectiva integrării europene.

Este de datoria guvernului ungar să susțină material învățămîntul în limbile minoritare, să sprijine comunitățile minorităților pentru afirmarea propriei personalități; pentru că, în momentul de față, se observă o corodare a identității etnice a tinerilor. În situația în care referentul de limbă română, de la Institutul Educației din Budapesta (OKI), dascălii și alți intelectuali angrenați în sistemul de învățămînt românesc, ca și reprezentanții mass-mediei românești din Ungaria, se zbat să rezolve o grămadă de probleme de ordin financiar-administrativ, este necesar ca autoritățile maghiare

să aloce fonduri suficiente susținerii activității acestora, pentru a nu se rezuma la niște „forme fără fond”.

Discuțiile și întîlnirile avute m-au convins de necesitatea continuării „descoperirii” reciproce a românilor, fără prejudecăți.

Doresc ca redactorii „Foii românești” să mă considere o colegă, gata oricînd să mai învețe ceva, să aflu nouăți despre românii din Ungaria. Printre materialele documentare, articolele și reportajele „Foii” ca și cărțile, pliantele puse la dispoziție de colegii de specialitate din Budapesta și Giula mi-au fost de mare ajutor. Pînă la o cercetare temeinică, drumul este lung și anevoios. Materialul elaborat pînă în prezent, despre cercetarea întreprinsă, este un set de informații primare, ce necesită continuarea investigațiilor de teren, pentru a se cristaliza într-un studiu științific.

dr. Rodica Raliade,
București

Reflecții tavitiene

Epilog la concertul Harry Tavitian de la Seghedin

Aceasta este o reflecție personală pe marginea unui concert unic, care a avut loc într-o seară de aprilie în Seghedin. Post scriptumul de față pare în sine o imposibilitate, fiindcă a scrie despre muzica lui Harry Tavitian necesită un limbaj care se traduce doar prin muzica tavitiană însăși.

Harry Tavitian. Un nume care nu are nevoie de prezentare pentru cei care cunosc universul jazzului românesc și european. Acest nume implică o improvizație a melodicității pe care omul astfel numit o poartă în lume. Ceea ce era vizibil pe scena seghediniană e o modestă apariție: un OM cu barbă își aruncă neglijent vesta deoparte, după primele două piese muzicale are minecile suflate pentru truda auditivă, iar ceasul îl aruncă în laterala claviaturii pianului pentru ca timpul „de joc” să poată căpăta o dimensiune ce nu include uitarea. În spatele structurii de aparențe se descaltează omul în favoarea muzicii, Tavitian creează și dăruiește ceva genial, ceva ce se poate defini ca fiind muzica sincerității.

Timp de o seară de prier am avut ocazia de a trăi muzical plăcerea vieții, așa cum o vedem și o trăim noi, oamenii din centrul, estul și sud-estul Europei. Noi, care de fapt sîntem, în mod paradoxal, diferențe congruente.

Harry Tavitian ajunge pe scena din orașul de pe ma-

lul Tisei acompaniind un fluier(aș) prin care inspiră și contextualizează mioritic scena conservatorului din Seghedin, ocupînd apoi corporal și simbolic, poziția de mijloc dintre busturile de bronz ale lui Kodály și Bartók. Vizibil, omul este cel care acompaniază instrumentul și nu invers. Acest gest îl sugerează Tavitian și la sfîrșitul concertului cînd, la repetațele aplauze, arată similar unui dirijor către pianul – solist virtuos – căruia îi datorează sunetele și prin care își exprimă în mod improvizativ sufletul. El intră pe scena inaugurală suflînd fluierul, oferind de la început un suflăt aparte auditorului. Apoi Tavitian-omul ajunge spre apogeul scenic în centru printr-un periplu circular în jurul pianului pe care, în mod simbolic, îl hipnotizează și totodată îl personalizează cu sunetul clar de fluier montan.

Cînd primele sunete pătrund în atmosfera de expectativă, apare o linie melodică profund umană, purtînd în vibrații toate vicisitudinile, posibilitățile, trăirile, tehnicile și sentimentele umane, curate, triste, și cu toate

clipele de fericire și umor. Cînd în ton burlesc, cînd în ton melodramatic, muzica lui Tavitian este o muzică globală cu valențe și teme profund românești, balcanice, armenie și orientale încapsulate în sinteza rădăcinilor jazzului. Alternativitatea originii muzicii lui Tavitian implică, prin excelență și motive tragice care, accentuate în crescendo și fortissimo, trec apoi în cascade disonante în triluri comice și sincopate în mod jucăuș. Tragical dispare și face loc epifaniei, speranței. Muzica lui Harry Tavitian nu e un cînt forțat și exersat la maximum, este mai degrabă un mod de viață natural, genial de simplu și simplistic complicat. Pe alocuri, accentele devin letargice și leagănă auditorul într-un ritm familiar și inert, ca apoi prin sincopale neașteptate ale ingenuității jazzului, aceasta să schimbe pasivitatea relaxantă în fugi multiple, variate ca vremea de aprilie din afara sălii de concert, condensîndu-se în sentimente rachmaninoviene, îmbinate armonice cu valențe etnomelodice, pe alocuri cu disonanțe în gen Stravinski. Tema curîntă în fiecare piesă interpretată e însăși viața omului care trăiește intensiv în amalgamul de culturi și limbi, a omului care nu numai că îl cunoaște, dar îl și

iubește pe acel Celălalt, ce se cheamă, în mod biblic, aproapele lui.

Harry Tavitian e artistul care nu „necesită” aplauzele publicului. E îndeajuns pentru acest om (în același timp extrem de puternic și extrem de sensibil) să intuiească pe alocuri ochii vizitatorilor, închiși, ai celor din sală, ritmul picioarelor bătînd involuntar podeaua sălii, rîsetele nostime pe alocuri date liniei comice melodice, și aplauzele concomitente cu muzica. Acestea ajung să explice pe deplin unitatea de simț a artistului cu publicul și viceversa. Și aplauzele vin valuri, inspirate parcă din muzica pe care o mulțumesc repetat.

Tavitian pledează în final grațitudinea pianului, care devine un appendix a persoanei sale. Pianul, oglinda ascetică deschisă spre lume, „ascunde” spre a descoperi apoi fluierul inițial, intrat cu artistul și o talangă, care apare treptat, ca să întregască repertoriul muzical care în modalitățile instrumentale muzicale includ și vocea a la Harry Tavitian.

Acordurile se îmbină, se iutesc, ca apoi să încetinească, accelerează climatic, apoi ajung într-un moderato și urcă spre crapele sublimului în pianissimo. Motivele populare simple, dar de o extremă forță vitală, antrenea-

ză sentimentele celor ce ascultă (și a celui ce le produce) ca să aducă memoria ritmicității nealterate într-un prezent viabil. Puternicele acorduri în octave se desfac în evantaie armonice și dezarmonice, se combină și se destramă ca pînza anticei Penelope, ca să revină apoi la tema folclorică ce inspiră elan, libertate de mișcare și interpretare și crez artistic. Ca o combinație matematică, claviatura este pe deplin folosită. Degetele, pumnul, coatele sînt toate părtașe creației, o batistă e ritmic invitată să șteargă sudoarea creației, iar sunetul plăcerii și intermezzo-ul interpretat prin vocea lui Tavitian, precum și baterea sincronă cu piciorul, pregătesc sunetul pendular al tilincii de la sfîrșit. Da capo al fine. Ca apoi să înceapă din nou povestea mea, a ta, a fiecăruia. A fost odată ... muzica. A fost odată și ritmul placențar pe care, venind pe lume, îl uităm.

Seara aceasta tavitiană a fost ocazia reamintirii. Reamintirii că de fapt, noi sîntem muzica. Vorbim aceleași sunete ritmice, care îmbină limbi, nații, hotare și oameni. Cristian Réka M.

Discografie Harry Tavitian:
„Transylvanian Suite” (1985),
„East-West Combinations” (1988),
„Creațiunea” (1988), „There’s
Always a Hope” (1993), „Axis
Mundi” (cu Orient Express, 1999)

Scrisoare deschisă din București

De obicei, publicăm scrisorile, părerile cititorilor noștri, în rubrica „Poșta redacției”, acum facem excepție pentru că corespondența pe care am primit-o recent este mai lungă și conține mai multe informații referitoare la gândirea românilor din Bazinul Carpatic. Ne-a

bucurat foarte mult această scrisoare primită de la Simion Dima, de la care nu am aflat încă de unde știe despre revista noastră. Am considerat neapărat să împărtășim cititorilor noștri acele idei pe care ziaristul și scriitorul român le abordează.

Stimată Doamnă Eva Iova,

Vă scrie un scriitor, acum bucureștean, arădean de origine. Doresc să vă felicit pentru performanța mare a românilor din Ungaria, aceea de a avea o „foaie” a lor, un săptămânal scris fără cenzură – sper! – și fără altă supraveghere, sărbătorit la 50 de ani de apariție. Vă rog felicități echipa ce a reușit această mare izbândă. Să apucați și centenarul „Foii românești”, și să dea Domnul ca fiecare român din Seghedin pînă la Nyíregyháza să fie măcar abonant.

Am aflat tîrziu de apariția publicației pe care o conduceți... bărbătește, cu multă curaj, de aceea n-am pregătit nimic alta decît un xerox

de pe un articol al meu, apărut în ziarul timișorean sus menționat. Poate îl publicați. Scrieți după titlul articolului Smerită închinare PSS Sofronie, episcop ortodox român al Julei (Ungaria).

Cititorii români din Ungaria ai „Foii” pot fi mîndri de această izbândă. Tuturor încredințarea că slova românească nu pierde nici în Jula, nici mai departe, unde cuvîntul nostru din bătrîni să se audă răspicat și mîndru!

Simion Dima
scriitor și publicist,

membru al Uniunii Scriitorilor din România

Ortografia și uitarea...

Smerită închinare PSS Sofronie, episcop ortodox român al Julei (Ungaria)

Citesc, nu fără uimire, că „Punctul de frontieră Cenad-Makó va fi deschis”. Știrea e Mediafax, deci bucureștenii noștri n-au de unde să știe că toți cei de la Cenad își fac cumpărăturile de mic trafic – tot e punct de frontieră – la Macău, orașul locuit de mult și de români, mai bine zis în majoritate de români. Dar cum să știm noi asta? Cum să știm localitățile cu denumiri intrate demult în uzul nostru curent, datorită vecinătății imediate? Sînt demult intrate în uz, asimilate. Doar nu scriem și nici nu rostim London pentru Londra, Dresden pentru Dresda, Beograd pentru Belgrad și Szeged pentru Seghedin, ori Debreczen – Debrețin. Există oare vreun maghiar, cetățean al Ungariei care să nu rostească Kolozsvár, chiar dacă harta menționează – eventual – denumirea românească, oficială? Atunci noi, românii, de ce să ne plîem cu atîta ușurință la tot ce e străin? Fălos din cale-afară e și insul întors dintr-o excursie externă ce, se înțelege, ni se laudă că a fost „în State”; acum, ceva mai trecut – vârsta și-a pus amprenta –, el se laudă ce bine a mâncat la hotelul de la Moscova și ce bine a dus-o „în Uniune”... Nici nu mai zice, pomenitul, SUA, ci subliniază USA; curînd va face voiajuri doar la Biukărest, că e mai ușor!

Dar, pentru că am pornit de la Makó, să ne întoarcem tot acolo. Recomand celor interesați articolul lui Ioan Slavici „I. D. Ionescu la Macău”, din volumul „Atitudini și mărturisiri”, apărut la editura „Facla”, în 1975. Acolo scriitorul vorbește despre „efectul ce l-a produs asupra celor mai mult ori mai puțin înstrăinați”, asupra celor „din limita dinspre Tisa a pămîntului cu poporațiune românească”, sosirea unei trupe de teatru

românească. Toți măcăuanii, deși vorbeau stălcit românește, au cumpărat bilete la spectacol. „Întreaga reprezentare – scrie Slavici – a fost un fel de zbuciumare, actorul nu putea să-și reprezinte rolul decît stăruind mereu să înceteze publicul de a-l întrerupe. Cînd a ieșit însă, chipeș îmbrăcat în costumul lui de cioban, pe scenă, și a început să cînte doina, s-a făcut o liniște înfiorată cîteva femei au început să plîngă, bătrînii n-au mai putut nici ei să-și stăpînească lacrimile, Ionescu – cel de la Union, n.m. – și-a ieșit și el din rol și-și urma doina cu glas înăbușit în vreme ce lacrimile îi curgeau peste obraji și plîngeau în cele din urmă cu toții, fără să ne dăm seama de ce”.

Faptele relatate sînt vechi, scriitorul-reporter le-a trăit și relatat în 1910. Și, dacă le reamintesc evocînd emoționanta relatare este pentru a aminti că e bine să ținem și la ce e al nostru, astfel pierdem și ce am avut. E frumos că un teatru român de stat a pus în scenă spectacolul „Ctitorul de țară” de Kós Károly, – și e vorba de regele ungar Ștefan, întemeietorul țării vecine; nici un teatru român de stat n-a venit însă la Jula – oraș cu populație românească, din țara vecină și poate prietenă, oricum s-a legat prin tratat să ne poarte prietenie – spre a susține sufletește pe românii înstrăinați. După nume, ei își spun Julean sau Giulean, semn și acesta că patronimicul e demult intrat în limbă și merită respectul cuvenit.

Simion Dima

(Articol apărut la 10 decembrie 1997, în „Renașterea bănățeană”)

Ziua minorităților la radio

Direcțiunea emisiunilor regionale și de minoritate din cadrul Radiodifuziunii Maghiare a organizat vineri, 27 aprilie, conferința cu titlul „Într-o

ivită la începutul acestui an în jurul revistei românilor din Ungaria, Foaia românească, în legătură cu dreptul de proprietar al publicației. Báthory a

La masa festivă Báthory János prezintă un raport despre situația presei de naționalitate din Ungaria

singură țară... – Naționalitățile din Ungaria în viziunea presei”. În Sala de Marmură a radioului au fost invitate cele 13 redacții care realizează emisiuni pentru minoritățile din țara noastră, respectiv oficialități, președinți de autogovernări și reprezentanți ai mass-media. Momentul festiv l-a oferit sărbătorirea a 45 de ani de la înființarea redacției germane, care funcționează în orașul Pécs.

La întîlnire a luat parte și domnul Báthory János, președintele Oficiului pentru Minorități, care a prezentat un raport despre situația presei de naționalitate din țară, amintind că comisia de monitorizare a Consiliului European a apreciat în mod pozitiv jurnalele, emisiunile despre naționalitățile din Ungaria. Báthory a analizat și șansele creării autonomiei culturale a comunităților de minoritate, provocîndu-i pe cei prezenți cu întrebarea: cine ar trebui să fie stăpînul acestei autonomii culturale? Autogovernările sau sfera civilă a fiecărei naționalități? S-a adus ca exemplu situația

subliniat și la conferința din Budapesta că Oficiul pentru Minorități are datoria să sprijine instituțiile cu un trecut considerabil al minorităților naționale și etnice.

La întîlnirea onorată și de prezența președintelui interimar Szijártó István, a luat cuvîntul și ombudsmanul pentru drepturile minorităților dr. Kaltenbach Jenő, care a vorbit despre activitatea sa de 6 ani, exprimîndu-și satisfacția că este o adevărată recunoaștere din partea naționalităților că l-au propus să fie reales în această funcție.

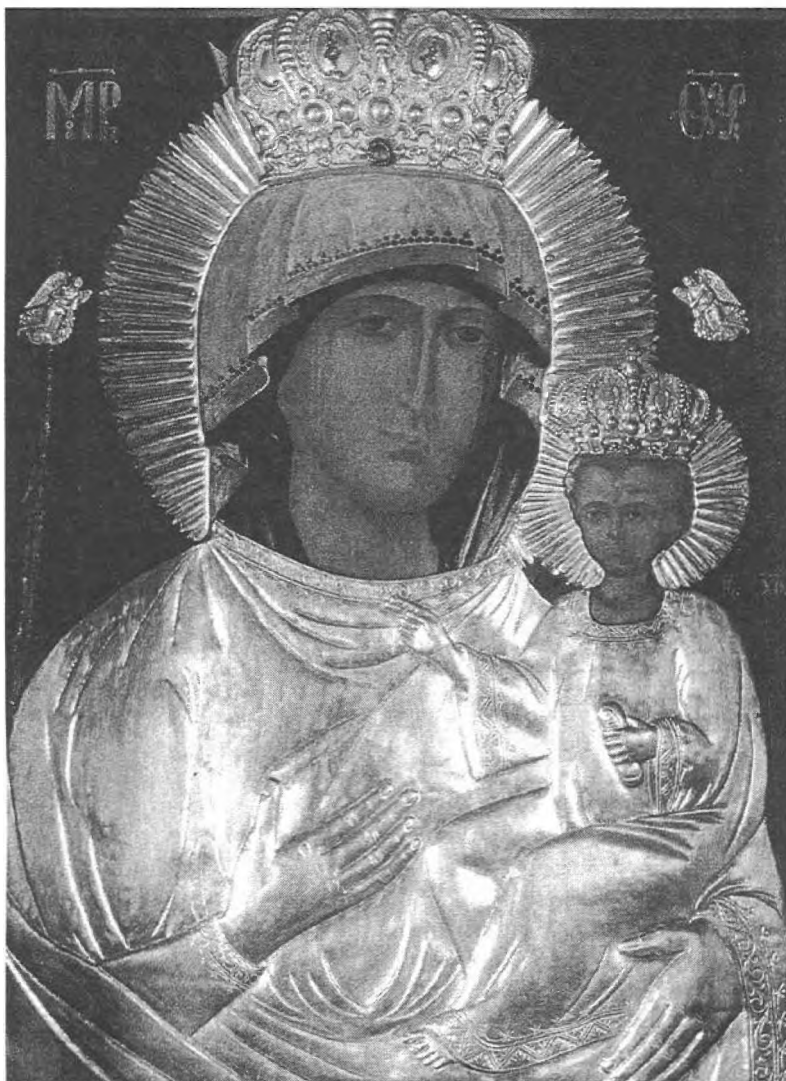
În discursul său, Molnár Márton, directorul Fundației Publice pentru Minorități a prezentat activitatea fundației care sprijină și mass-media – în primul rînd presa scrisă – de naționalitate din Ungaria.

Conferința „Într-o singură țară...” a fost organizată pentru a treia oară, dar – după cum au declarat mai mulți ziaristi – în condiții tot mai vitrege și aproape total lipsită de atenția oficialităților responsabile pentru situația presei minoritare din țara noastră.

Acum, o maica mea și născătoare mea, liaul ertăciune de la părinți și de la frați, că voi să încep a grăi către tine cu multe lacrimi și cu gréle suspini și nenumărate. Ci te rog să mă ascuți cu dragoste, că voi să îndrănescu să fac orație cătră oasele tale cele ostenitoare. O, maica mea și dulceața inimii mele și roaba Dumnezeului meu, Neago, cită dosadă ai avut pentru mine, fiind multă vreme sarcinată cu mine, ziua și noaptea; și încă nu numai zioa și noaptea, ci în toată vremea și în tot ceasul ai fostă însărcinată și împovărată cu trupul meu, pînă în vremea cea ce-ți veni porunca lui Dumnezeu să mă naști. Atunce, o, maica mea, atîtea griji și scîrbe ai avut, cîte ai avut și la moarte-ți. Décii, cu porunca lui Dumnezeu, adaose sfinția-sa ție viață și mie naștere. Și după acéia încă mai multe ostenințe și scîrbe ai / petrecut pentru mine, cît stau și eu de mă mir de mulțimea lor. Și nu pociu să socotescu și să număr ostenințele tale, cît te-ai ostenit pentru mine. Ce numai ce știu pe albină, că să ostenéște și ia multe, că acéia niciodată de dulcele florilor nu să poate sătura nici de osteneală. Așijderea mi să pare să fie ia mai ostenitoare și decît alte pasări, ce însă socotiiu și chibzuii că acéia numai ziua ce să ostenéște, iar noaptea ia se odihnește [și să răpaosă]; iar pre tine, o, draga mea maică, eu te aleg mai ostenitoare decît dînsa. Pentru ce? Pentru că albina noaptea să odihnește [și să răpaosă]; încă și alte pasări ale ceriului, toate, și peștii din fundul mării, toți atunci să odihnescu. Iar tu, maica mea, niciodată n-ai avut odihnă, nici ziua, nici noaptea, nici măcar într-un ceas, nici te-ai săturat niciodată de osteneală. Pentru-acéia, iubita mea maică, te chem pre tine că ești mai ostenitoare, decît albina și decît pasările ceriului și decît peștii mării. Deacii, o, maica mea, cînd vruseși să te / odihnești de ostenéle, iar eu intraiu cu dor și cu dragoste în inima ta, și de atunce ai luat alte ostenéle mai mari și mai multe. Că eu eram înaintea ochilor tăi mai luminat decît razele soarelui și niciodată n-ai avut înaintea ochilor tăi altă lumină mai luminoasă decît pre mine, nici inima ta n-au avut altă avuție mai dragă decît pre mine. Drept acéia, o, maica mea, inima și ochii tăi, pîn' la moarte ta [niciodată] nu s-au putut sătura de mine și de vederea mea, și atunce nu mi să întîmplă să fiu cu tine, ca să să sature ochii tăi de mine și eu, fiul tău, să iau ertare și blagosenie de la tine. Și nu numai pentru căci n-am avut eu dragos-

Neagoe Basarab

**„Inima mea niciodată nu s-au putut
sătura de dragostea iubitului meu fiu...”**

*Maica Domnului cu Iisus Hristos,
în fața altarului mănăstirii „Dintr-un Lemn”*

te den toată inima cătră tine, n-am ajunsu să fiu la moarte ta, ca să să îndulcească inima ta de mine, deaca nici în vremea vieții tale nu te-ai săturat de dragostea mea, ci încă și la moarte ta îți rămase inima aprinsă de dorul și de mila mea și ochii tăi nu se săturară de vederea mea. Iar eu, deaca nu mi să / întîmplă să fiu atunce la moarte ta, mi să umplu sufletul de întristăciune, căci rămaș sărac de tine, și apoi căzuu în mirare mare și în nepricépere și nu știui în ce chip voi putea face odihnă sufletului [tău]. Deacii unii îmi spuseră zicînd că te-au întreat: „După moarte ta, ce vom face pentru sufletul tău?” Iar tu ai zis: „Inima mea niciodată nu s-au putut sătura de dragostea iubitului meu fiu, a lui Neagoe. Pentru acéia și eu acum dau și puii nădejdea sufletului meu [pre dînsul] și zic: cum m-am nevoit și m-am ostenit eu pentru dînsul, așa doar să va osteni și el pentru sufletul

meu”. Atunce eu, maica mea, deaca am auzit porunca și învățatura ta, care ai lăsat spre mine, numai ce ziș pentru ostenélele tale, care te-ai ostenit pentru mine, și eu încă mă voi osteni pentru tine; și pentru dragostea ce m-ai iubit, și eu încă voi iubi sufletul tău și mi aduș aminte și de păcatele mele și gîndiiu cine va fi noao mai întru bunățăiuri. Deacii maica mea, eu cu firea mea nu aflaiu alt ajutoriu mai îmbunătățit și mai milostiv decît pre / Maria preacurata fecioară și numai lui Iisus Hristos, Dumnezeu nostru cel viu, pentru că de la dînsa fură toate milele și bunățile și cătră dînsa strigai și ziș: „O, preacurată stăpînă, numa lui Dumnezeu și preabună ajutoritoare, care ești aleasă din toate neamurile! Că, numai pentru tine își întoarse Dumnezeu fața sa întru bunăte, cătră noi, robii săi! Pentru tine ne-au dăschis împărăția ceriului! Pentru tine ni s-au dăruit hrana raiului! Pentru

tine fu robit iadul și satana să rușină! Pentru tine fum izbăviți den legături și den putrejuni și den temnițele iadului! Tu ești calea vieții pentru calea ta au cîștigat toți dreptii împărăția ceriului. Tu ești vița cea adevărată, care ai făcut noao strugurul cel copt, din care ne-au cursu băuta spăseniei, care iaște mai dulce decît miiarea și decît fagurul ei. Pentru tine fură duși dreptii întru împărăția ceriului. Tu ești masa cea dreaptă și curată, carea ne-au adus pîinea cea cerească, din care au mîncat dreptii și au luat bucuria cea nespūsă și negrăită și pentru tine toți s-au bucurat.

Pentr-acéia și eu, / maica mea, am cugetat ca doară am dobîndi ceva bucurie de la preasfînta născătoare lui Dumnezeu și ajutoritoare cea bună, că noi toți din păcate suntem născuți și iarăși păcatului lucrăm. Iar pentru mila lui Dumnezeu și a preacuratei lui maice, dar nu te va lăsa să fii usebită de la fața lui cea bună. Că pre mine așe mă duse firea și cugetul, să nu fie altă bucurie mai mare și mai milostivă, decît maica Domnului nostru, lui Iisus Hristos, cătră toți creștinii care o iubescu.

Dreptu acéia și eu m-am nevoit și am început casă a zidi sfinții sale den temelie. Deacii, pentru păcatele mele, eu nici într-un chip nu gîndeam să o văzu sfîrșită. Iar preacurata fecioară și nevinovata maică a marelui împăratului cerescu, ia n-au băgat în seamă păcatele mele, ci au săturat ochii miei de dorul ce doream, și văzuu casa ei gata și sfîrșită. Și deaca văzuu așa, mă umplui de bucurie și, sălîndu-mi inima de veselie, ziș în lauda ei: „O, preacurată fecioară, scaunul și lăcașul cuvîntului lui Dumnezeu, fie numele tău lăudat de acum pînă în véc; / că eu, robul tău, nu m-am nădăduit să văzu pohta inimii mele deplin, nici casa ta sfîrșită.” Deacii, după acea bucurie ce mă bucuraiu, deaca văzuu casa ei sfîrșită, eu îmi aduș aminte de cuvintele tale ce mi-ai poruncit la moarte ta zicînd, că eu ce-ți va trebui după moarte să fac sufletului tău. Iar eu nu știui ce lucru va fi mare și mai bun, ci voiui și aduș oasele tale, să să îngroape în sfînta casă a ceia ce au născut pre Dumnezeu.

(Din învățăturile lui Neagoe Basarab cătră fiul său Theodosie, III. Cartea lui Neagoe Voevod cătră chir Vlădica Macarie și către tot clirosul, cîndu au îngropat a doao oară, în Mănăstire la Argeș, oasele moamei, doamnei Neagăi, și ale cucerilor lui, Petru Voevod și Ioan Voevod, și a doamnei Anghelinii. Cu cuvinte și învățători de umilîntă. București, Editura Minerva, 1971, pp. 236-239.)

Anul 50

Fișierul colaboratorilor FOII la capăt de drum

Întins pe o perioadă de un an și fiind cea mai mare întreprindere ziaristică din istoria celor 50 de ani ai ziarului românesc, între aprilie 2000 și aprilie 2001, **Fișierul colaboratorilor FOII** se încheie convențional aici. Am marcat astfel sărbătoarea presei periodice românești, la primul ei semicentener, așa cum se cuvenea, printr-o formulă jurnalistică mai largă, despre redactori, colaboratori, oameni implicați în presă și despre scrisul lor publicistic. Convențional, spuneam, punem punct aici, fiindcă cele **50 de semnături** din cei **50 de ani** acoperă doar parțial contribuțiile acestor colaboratori și că în fișele noastre de documentare numărul lor se ridică la cel puțin 100 de colaboratori, cu minimum 3-4 prezențe în paginile Foii. Într-o ordine întâmplătoare, dăm aici câteva nume de reținut pentru prestația de colaboratori, oricând posibili de a intra într-un viitor Fișier, însoțite de câteva date sintetice: Mihai Kozma (fost redactor-șef adjunct și director al ziarului, editorialist și publicist) Ana Radics Repisky (redactor, publicist), Ioan Hotea (corespondențe), Mihai Bemula (proză scurtă, articole de informare), Fr. Wild (prim

redactor, director al liceului), Margareta Caciora (colaborări profesionale ca învățătoare), Olga Soldan (caricaturist și colaborator în prima serie), Ladislau Gerlan (corespondențe școlare), Iosif Balogh (materiale de ideologie și informare), Iosif Borka (articole despre bibliotecă), Gheorghe Crișan (colaborări de teren), Ion Muntean (colaborări de informare a acțiunilor Uniunii), Teodor Bordaș, Ioan Samfira, Liviu Gurba (colaborări despre liceu), Elena Juhász, Gh. Marc, Vasile Marc (articole de informare și ideologie), Alexandru Király (colaborări lingvistice), Zoltan Papp, Tuți Meszesi (interviuri), Maria Gurzău (articole de specialitate și culturale), Ileana Pantea și Ildikó Kertész (articole literare), Lajos Szücs (colaborări de teren), Ion Crișan (redactor), acad. Lajos Tamás (colaborări lingvistice), Laszlo Ballabás (colaborări-reportaje), Ion Budai (corespondențe și articole de opinie), Ion Berényi, Ioan Ruja, Teodor Băican, Petru Mihoc, Hortensia Olah, Gh. Avrămuț, Gh. Bágy (corespondențe de liceu și din localitățile de origine), până la cei din ultima serie, afirmați în ultima vreme, Dumitra Csicsó (poezie și scurt

timp în redacție), Teodor Cosma, Alexandra Dutkon (poezie), Laura Martin, Paul Bodor (corespondențe), Lucreția Șipoș (articole literare și activități studentești), Jenő Farkas (epistole deschise), Eva Iova actualul director al ziarului, (cu compuneri și tablete), Mihaela Bucin (poezie și articole de specialitate) și alții alții până la 100. Semnatarul acestor rînduri se atașează acestui ultim grup, prin colaborările istorico-literare, din anii '95-'99, și, nemijlocit, prin rîndurile acestui Fișier. Așa încît, odată deschisă propunerea, orice intelectual al comunității poate continua aventura dincolo de semicentenerul scurs pînă acum. E momentul, deci, al unui bilanț provizoriu și pentru formularea unor concluzii la acest capăt:

1. Fișierul a acoperit toate etapele și seriile de apariție ale ziarului românesc, luînd în discuție contribuțiile jurnalistice de la generațiile începătoare pînă la cele care activează azi. A individualizat în cazul fiecăruia punctul de rezistență din ceea ce a scris la ziar, preocupările și dominantele tematic-structurale ale articolelor.

2. Țintele Fișierului, for-

mulate în cele două materiale-program, în Argument și Fișierul la jumătate de drum, au vizat în principal partea individuală de aport la îmbunătățirea și perfecționarea prestației jurnalistice din paginile ziarului, precum și nevoia de regăsire a locului fiecărui colaborator, în diferite perioade, în corul neomogen al colaboratorilor. Memorie istorică, socială, profesională, culturală, literară, afectivă, din toate acestea cite ceva s-a regăsit în Fișierul colaboratorilor FOII.

3. În pofida așteptărilor unora, Fișierul nu a construit și nici nu s-a ocupat de personalități, în sensul valoric pe care-l dăm azi, ci de colaboratori, cu diferite contribuții la îmbunătățirea presei, a stilului, concepției și limbajului. Că unii din acești colaboratori au devenit ulterior personalități, iar alții au rămas doar la stadiul unor colaborări conjuncturale, aceasta a ținut în mare parte și de evoluția ziarului, dar și de destinul lor de colaboratori frecvenți sau sporadici ai gazetei.

4. Documentar și istoriografic, prin conținut, idei și material investigat, Fișierul poate constitui un punct de plecare pentru oricine s-ar ocupa de individualități ale comunității, oferind informații utile pentru o viitoare și presupusă monografie a ziarului.

5. Stă în opțiunea și sarcina editurii, sub egida căreia se tipărește Foaia românească, nobila alternativă de a propune și gândi, pentru vremi mai prielnice, strîngerea acestor fișe de colaboratori, risipite în paginile săptămînalului, într-o carte-memorie, drept scut protector în fața oricăror primejdii neștiute care ar amenința identitatea și ființa națională a comunității, dar și drept carte de vizită pen-

tru lucrul bine făcut de 50 de ani încoace.

6. Semnalele pe care le-am primit din partea colaboratorilor inventariați de noi în acest Fișier, sugestive și pozitive, ne-au dat satisfacția că munca noastră, – deloc ușoară, – n-a fost în zadar și ținem să le mulțumim pentru onestitatea aprecierilor și sugestiilor. Aceste mesaje ne-au alimentat pasiunea și interesul să simțim munca la acest fișier ca o frumoasă și luminoasă povară intelectuală.

Ne despărțim de cititorii paginii care a găzduit Fișierul sub două stări complementare: un sentiment al izbînzii acestui proiect, care ne-a întreținut tonusul și ritmul regulat în menținerea constantă a obiectivelor propuse și, celălalt, al satisfacției cititorilor noștri, mulți dintre ei colaboratori activi și azi, cărora le-am reactualizat anii plini în fapte ziditoare. Dacă pe această dublă stare a semnatarului acestui Fișier s-a regăsit și cititorul român din Ungaria, atunci bucuria reușitei o simțim îndoită. Ceva tainic și inexprimabil se desparte acum de noi, în formula de prinziare adunate și cititorilor-colaboratori date, încît ceea ce așterne istoria începînd de acum înainte, devine istoria unui Fișier al colaboratorilor FOII în anul de grație 50 al vieții ziarului. O cheie prin care cititorul curios de mîine poate intra pe cărările ascunse ale unui ziar supraviețuind vremurilor și vînturilor de tot felul. E mult? E puțin? Rămîne deschisă provocarea viitorului.

Cornel Munteanu

PS. Mulțumim directorului publicației, care a înlesnit publicarea ritmică a acestui Fișier și care s-a arătat deschis și receptiv într-un dialog profitabil jurnalistic, din care, sperăm, ziarul însuși a avut de cîștigat în substanță. Rodire spornică și luminoasă în al doilea semicentur!

Însoțit de dragostea suporterilor, Gheorghe Hagi a cântat pentru ultima oară imnul românesc cu mîna pe inimă

Retragere grandioasă

Foto: ProSport

Momentele retragerii celui mai valoros fotbalist român al tuturor timpurilor – pe data de 24 aprilie, pe Stadionul „Lia Manoliu” din București – a fost sărbătorit printr-un show grandios. Spectacol de sunet și lumină, proiecții laser, mini-concerte, majorete, baloane cu heliu ridicînd celebrul tricou cu numărul 10 și meciul România – „Stelele lumii”, toate au format un spectacol nemaivăzut pe plaiurile românești. Momentele înălțătoare au concurat cu festivitățile de deschidere ale diferitelor competiții mondiale. Cei 70.000 de spectatori au creat o atmosferă magnifică, demnă de sărbătorirea unui sportiv de excepție. Cei care au urmărit spectacolul la televizor au avut parte de un eveniment vizual și emoțional rar. Dragostea, care l-a însoțit pe decanul naționalei române a alterat cu

emoțiile pînă la lacrimi, cînd, de exemplu, tatăl Gheorghe Hagi și-a pus mîna pentru ultima dată pe inimă – în tricoul național – ascultînd imnul românesc intonat de fiică-sa de numai 5 ani, Kira Hagi. Ca apoi să urmeze ultimele driblinguri, lansări, șuturi și angajări „à la Hagi”. Nu ne-am înșelat, pe gazon am văzut din nou un mare „dirijor”, care tot timpul este gata să joace pe coardele emotive ale fanilor săi. Am văzut un meci egal, încheiat 2-2. Vedetele lumii – ca Platini, Hugo Sanchez, Emilio Butraghenio, Robert Prosinecki, Emerich Ienei etc. – au venit să-și ridice pălăria înaintea unei mari personalități, care mulțumită și mediatizării talentului său excepțional, a reușit să devină un simbol al unei națiuni care a avut și mai are mult de suferit.

„Machedonul” a trecut în rîndul legendelor vii. Iar noi, românii, care am urmărit spectacolul în afara granițelor României, ne-am îmbogățit cu un eveniment de mîndrie. Serbarea n-a fost numai a românilor, ea a fost a fotbalului întreg, a jocului magic care încătușează lumea de mai bine de un secol. Internaționalismul acestui joc magic este demonstrat în mod strălucit de cariera aromânului Gheorghe Hagi, care în persoana lui Iosif Bükkösi a avut un descoperitor maghiar, avînd antrenori și prieteni ca Emerich Ienei, Ladislau Bölöni, cu care au adus glorie și mîndrie culorilor românești. Apoi să nu uităm că popularitatea lui Hagi a ajuns culmi incredibile și în Turcia, unde la fel, este considerat erou național, pentru performanțele reușite cu clubul Galatasaray. Și prin aceste exemple au fost pomenite doar cele mai importante mărturii ale internaționalismului care l-au însoțit pe acest jucător.

După meciul de retragere a fost aplaudat de un stadion arhiplin în timp ce își făcea turul de onoare, ca apoi să se despartă de suporterii cu următoarele cuvinte: „N-aș fi crezut niciodată că atîția spectatori vor veni doar pentru mine la stadion. Vă spun la toți că vă iubesc și vă respect. O să fiți întotdeauna în inima mea. Vă iubesc pentru tot ceea ce ați făcut pentru mine.”

Ștefan Crăsta

România-Slovacia 0-0

Ungaria-Finlanda 0-0

Fotbaliștii români și maghiari au jucat fără goluri

Umbrită de „Gala Hagi”, naționala României a jucat la 25 aprilie un meci amical cu Slovacia. Cotidianul „Ziua” comentează acest 0-0 în felul următor: „Cu o echipă ciuntită, selecționerul Bölöni a continuat seria amicalelor neconvingătoare.” Din cauza accidentărilor din lot au lipsit: Chivu, Mutu, Prodan și Ciobotariu. În ciuda faptului că au lipsit 3 fundași, linia defensivă s-a dovedit solidă. Problemele s-au ivit mai mult în construcția atacurilor. E grăitor faptul că România, în prima repriză, a șutat o singură dată pe poarta adversară. Pasele scurte și jocul în viteză prezentat de Roșu și Alin Stoi-

ca nu au funcționat. Aproape toate fazele mai periculoase se leagă de numele lui Ionel Gane, atacant de la St. Gallen (Elveția), dovedindu-se o chemare inspirată a selecționerului. La conferința de presă de la finalul partidei, Bölöni a apreciat că „testul a fost unul reușit, pe un teren foarte greu. Antrenorul naționalei s-a plîns de starea groaznică a terenului de joc de pe Stadionul „Astra” din Ploiești. De altfel, este un fenomen general și regretabil că gazonul stadioanelor din România, în condiții de ploaie, sînt aproape inaptele pentru joc.

În aceeași zi, pe stadionul de pe Üllői út, naționala Un-

gariei a remizat, la fel cu un scor egal, fără goluri împotriva Finlandei, care a sosit la Budapesta fără așii săi din campionatul englez. Un joc lipsit de personalitate a caracterizat naționala condusă de Bicskei. Semnificativ este că jucătorii maghiari au avut o singură ocazie mai serioasă de a înscrie.

Deci, ultima repetiție înaintea derby-ului România-Ungaria nu s-a încheiat cu o reușită categorică pentru nici una dintre cele două echipe reprezentative. Meciul România-Ungaria va avea loc pe Stadionul „Steaua” din București, la 2 iunie 2001.

Ștevi

Din nou M. Schumacher pe primul loc

Antrenamentul de sîmbătă nu a avut nici un moment de senzație, totul s-a desfășurat în mod obișnuit, conform așteptărilor.

În boxă, finlandezul a rămas tot pe primul loc. Dar în ultima tură s-a blocat și mașina lui Häkkinen!... Pilotul de frunte nu a mai putut continua concu-

Foto: Nemzeti Sport

După antrenamentul de măsurare a timpului, duminică după-masă monstrele internaționale s-au înșirat pe liniile de start în modul următor: 1. M. Schumacher 2. M. Häkkinen 3. D. Coulthard 4. R. Barrichello 5. R. Schumacher 6. I. Trulli.

La începutul turului de încălzire, mașina lui D. Coulthard nu a pornit. Din această cauză a fost obligat să înceapă concursul numai de pe locul 22. După start, în fruntea convoiului de mașini totul a rămas neschimbat, dar I.P. Montoya a avansat de pe locul al 12-a pe locul 6, depășind numeroși piloți experimenți din competiția F1. În continuare au urmat cîteva pane: mai întîi R. Schumacher, apoi și R. Barrichello a fost nevoit să părăsească pista, fiindcă mașina s-a blocat după un mic accident. Cele mai interesante momente s-au dovedit depășirile senzaționale ale lui D. Coulthard și Montoya. M. Schumacher, după ieșirea în boxă, s-a reîntors numai pe locul 2, după M. Häkkinen, care a avut un avantaj de peste 23 de secunde. Și după ieșirea sa

sul. Oare ce s-a întîmplat cu mașinile Mc Laren?! Cei mai mari defecitari ai concursului au fost piloții M. Häkkinen, R. Schumacher și R. Barrichello, iar cei mai mari beneficiari au fost M. Schumacher I.P. Montoya și D. Coulthard.

Lungimea turului: 4,728 km.
Numărul turelor: 65

Lungimea traseului: 307,32 km

Clasamentul piloților

1. Michael Schumacher (Germania, Ferrari); 2. I.P. Montoya (Columbia, Williams-BMW); 3. Villeneuve (Canada, BAR); 4. Trulli (Italia, Jordan); 5. Coulthard (Scoția, McLaren-Mercedes); 6. Heidfeld (Germania, Sauber).

Tabela individuală

1. M. Schumacher 36 puncte, 2. D. Coulthard 28 p., 3. Barrichello 14 p., 4. R. Schumacher 12 p., 5. Heidfeld 8 p., 6. Trulli 7 p.

Tabela constructorilor

1. Ferrari 50 p., 2. McLaren 32 p., 3. BMW 18 p., 4. I. - Honda 13 p., 5. Sauber - Petronas 9 p., 6. BAR - Honda 7 p.

MIC

Ultimele rezultate ale echipelor noastre de fotbal din 28, 29 aprilie

Campionat județean Bichiș, divizia I.		
Micherechi-OMTK		2-1
Medgyesegyházi SE-Bătania		3-0
Campionat județean Bichiș, divizia II.		
Aletea-Mezőkovácsháza		4-0
Campionat județean Bichiș, divizia III.		
Telekgerendás-Chitighaz		3-2
Campionat județean Bihor, divizia I.		
Vámospércs-Leta Mare		0-2
Giula: zi liberă		
Leucușhaz: zi liberă		

Următoarele meciuri de fotbal

5 mai, sîmbătă		
Gyomaï FC-Micherechi		17.00
Bătania-Tótkomlós		17.00
Szabadkigyós-Aletea		17.00
6 mai, duminică		
Giula-Jászberény		17.00
Leucușhaz-Telekgerendás		17.00
Chitighaz-Nagybánhegyes		17.00
Leta Mare-Tiszacsige		16.30
Szentpéterszeg-Jaca		16.30

ROMÂNIA

Luni 7 mai

6.00 Telematinal 8.00 Surprize, surprize... (R) 10.00 Bravo, Bravissimo! (R) 11.30 Știri de simbătă asta! (R) 12.00 Telesciclopedia 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Infomania 13.30 Pro Patria 14.30 Orice e posibil 15.00 Cronica 16.30 Știri 16.35 La țintă 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Impas în doi 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Iartă-mă! 20.45 Scurt pe doi 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Românii uitați, români pieduți 22.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Mesagerul 0.30 Știrile de simbătă asta 1.00 Jurnal (R) 1.45 Impas în doi (R) 2.35 Românii uitați, români pieduți (R) 3.05 Infomania 3.20 Serial. Încurcături în familie 3.50 Scurt pe doi (R) 5.05 Corect (R) 5.15 La țintă (R).

Marți 8 mai

6.00 Telematinal 8.00 Ora G 9.00 Serial. Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Infomania 13.30 Iartă-mă! 14.30 Serial. Orice e posibil! 15.00 Puncte cardinale 15.30 Cronica 16.30 Știri 16.35 Pentru dv. Doamnă! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Cu ochii'n 4 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Bucătărie americană 21.30 Clubul de spiritism 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Videoteca veselă 23.00 Lumea dansului 0.50 Cu ochii'n 4 (R) 0.40 Infomania (R) 1.05 Jurnal (R) 1.45 Film. Bucătărie americană 3.25 Serial. Încurcături în familie 3.50 Videoteca veselă (R) 4.35 Clubul de spiritism (R) 5.05 Corect! (R) 5.15 Pentru Dv., Doamnă! (R).

Miercuri 9 mai

6.00 Telematinal 8.00 Tezaur folcloric (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Infomania 13.30 Oameni ca noi 14.00 Clubul de spiritism (R) 14.30 Serial. Orice e posibil 15.00 Panorama 16.30 Știri 16.35 Vino să vezi! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Piața și Bani 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Serial. Districtul 20.45 Recurs la morală 21.45 Amprente 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Epicentrul 23.00 Bucuriile muzicii 1.10 Jurnal (R) 1.50 Film. Mă înnebunești 3.25 Serial. Încurcături în familie 3.50 Recurs la morală (R) 4.50 Amprente (R) 5.05 Corect (R) 5.15 Vino să vezi! (R).

Joi 10 mai

6.00 Telematinal 8.00 Recurs la morală 9.00 Serial. Pasiuni 9.45 TVR Cluj 10.50 TVR Iași 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Infomania 13.30 Serial (R). Districtul 14.15 Desene animate (R) 14.35 Serial. Orice e posibil! 15.00 Convierturi 16.30 Știri 16.35 Medicina pentru toți 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 Eu, cetățeanul 18.50 Corect! 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Sub acoperire 20.45 Reflecții rutiere 21.00 Scurt pe doi 22.00 Jurnalul de noapte 22.15 Film. Crime și secrete 23.00 Nocturna melomanului 1.00 Jurnal 1.45 Film. Crime și secrete (R) 3.20 Serial. Încurcături în familie 3.50 Scurt pe doi (R) 4.50 Reflecții rutiere (R) 5.05 Corect! (R) 5.15 Medicina pentru toți! (R).

Vineri 11 mai

6.00 Telematinal 8.10 Eu, cetățeanul (R) 9.00 Serial (R). Pasiuni 9.45 TVR Craiova 12.00 Film. Sub acoperire (R) 13.00 Jurnalul de prinz 13.15 Ciberfan 13.40 Cu ochii'n patru 14.30 Tribuna partidelor parlamentare 15.00 Obiectiv Europa 15.30 Drepturile omului 16.30 Știri 16.35 Ai carte, ai parte! 17.15 Serial. Pasiuni 18.00 O vedetă... populară 18.45 Parlamentul României 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Ploaia steluțelor 21.15 Serial. Îngerul întunecat. 22.00 Jurnalul de noapte 22.20 Profesioniști 23.20 Film. Supraveghetorii 1.05 Jurnal (R) 1.45 Drepturile omului (R) 2.45 Profesioniști (R) 3.45 Ploaia steluțelor (R) 5.15 Ai carte, ai parte (R).

Sâmbătă 12 mai

6.00 O vedetă... populară (R) 6.45 Serial. Zorro 7.35 Desene animate 8.00 Film. 10.00 Muzică populară 11.00 Auto Club 11.30 Casa mea 12.00 Serial. Frumosele școlii 12.50 Jurnalul de prinz 13.00 Debut 50 Plus 14.15 Garatant 100% 15.15 Ora G 16.00 Telesciclopedia 17.00 Fotbal: meci în Campionatul Național 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize 20.55 Eurovision 2001 23.00 Marele Jazz 1.00 Jurnal (R) 1.30 Garatant 100% (R) 2.30 Auto Club (R) 3.00 Casa mea (R) 3.30 Ora G (R) 4.15 Fotbal (R).

Duminică 13 mai

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Kiki Riki Miki 9.30 Viața satului 11.05 Tezaur folcloric 12.05 De luni pînă duminică 12.50 Jurnalul de prinz 13.00 Desene animate 13.30 Festivalul Internațional de Modă 14.10 Film 16.00 Bravo, Bravissimo! 17.30 Film. O pisică afurisită 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Film. Teroare pe podul Londrei 21.00 Știrile de simbătă asta 21.400 Fotbal Show 22.30 Jurnalul de noapte 1.00 Jurnal 1.30 Film. (R) 3.10 Debut 50 plus (R) 4.25 Auto Club (R) 4.55 Tezaur folcloric (R).

TVR

Luni 7 mai

6.00 NBA – Campionatul Nord-American de Baschet (R) 8.00 Corpul uman la microscop (R) 8.50 Serial (R). Acvila 9.15 Serial (R). În direct 9.45 Kideo 10.10 Știri 10.15 Film (R). Vreau la închisoare 11.50 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Răscruți (R) 13.10 Desene animate 14.25 Știri 14.30 Atenție, se cîntă! (R) 16.00 Afaceri la cheie 16.30 Misterele vechilor orașe 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegurnal TVR2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.15 Obsesia vitezei 20.00 Puls 20.01 20.45 Sport plus. 21.30 Știri 21.35 În numele sportului 22.05 Teatrul TV. Aranca 23.20 Euro.doc 23.50 Știri bancare și bursiere 23.55 TVM Mesager 0.30 Planeta singularică (R) 1.20 NBA Action (R) 1.50 Telegurnal TVR 2 (R) 2.10 Splendorile naturii (R) 3.00 Arta apărării (R) 3.30 În numele sportului (R) 4.00 Sport plus (R) 4.45 Top TVR 2 (R) 5.45 Veni, video, vici (R).

Marți 8 mai

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Pe urmele lui Apostu (R) 7.35 Prețul succesului (R) 8.05 Arca lui Noe 8.35 Tip-Top, Minotop (R) 9.05 Obsesia vitezei (R) 9.50 Afaceri la cheie (R) 10.10 Știri 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Reforma la bani mărunti (R) 11.30 Oprirea obligatorie (R) 11.45.11.35 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 Călătorind prin țară 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegurnal TVR2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pragul de sus 21.00 Știri 21.35 Film. Rîngul 24.00 Serial de călătorii 0.10 Știri bancare și bursiere 0.15 TVM Mesager 0.55 Trupa DP2 (R) 2.20 Telegurnal TVR 2 (R) 2.40 Pragul de sus (R) 4.10 On line (R) 4.40 Universul cunoașterii (R) 5.40 Veni, video, vicii (R).

Miercuri 9 mai

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu petrișor (R) 7.00 Călătorind prin țară (R) 7.35 Toți, împreună 8.40 Film (R). Rîngul 10.25 Știri 10.30 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.00 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.50 Serial. Domnișoara andrea 12.40 Cronici votive (R) 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 Mit și istorie 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegurnal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.05 Serial. În mijlocul furtunii 20.00 Pe muchie de cuțit 21.00 Răscruți 21.30 Știri 21.35 Cinematograful de artă. Iubire nesfîrșită 23.15 Patrimoniul 0.15 Știri bancare și bursiere 0.20 TVM Mesager 1.00 Trupa DP2 (R) 2.25 Pe muchie de cuțit (R) 3.25 Obsesia vitezei 4.10 Misterele vechilor orașe 4.40 Televiziunea, dragostea mea (R) 5.40 Autograf muzical (R).

Joi 10 mai

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor (R) 7.00 Mit și istorie (R) 7.35 Ferma (R) 8.35 Cinematograful de artă (R). Iubire nesfîrșită 10.20 Știri 10.25 Serial (R). Tată, am încurcat-o 10.30 Serial (R). În mijlocul furtunii 11.45 Serial. Domnișoara Andrea 12.40 Tribuna partidelor parlamentare 13.10 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.10 Autograf muzical 16.30 E dreptul tău! 17.00 Serial. Tată, am încurcat-o! 17.30 Telegurnal TVR 2 17.50 Desene animate 18.15 Toți, împreună 19.00 On line 19.30 Ora adevărului 21.05 Hochei. Campionatul Mondial – Germania 2001. 23.10 Fenomenul „Oasis” 0.10 Știri bancare și bursiere 0.15 TVM Mesager 0.45 Trupa DP2 (R) 2.10 Telegurnal TVR 2 (R) 2.40 Ora adevărului (R) 4.10 E dreptul tău (R) 4.40 Mit și istorie (R) 5.10 Oprirea obligatorie (R) 5.25 Arta apărării (R).

Vineri 11 mai

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 E dreptul tău (R) 7.30 Tradiții (R) 8.00 Medalion de interpret (R) 8.30 Patrimoniul (R) 9.15 Atlas (R) 9.45 Fenomenul „Oasis” 10.35 Știri 10.40 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 11.05 Puls 2001 11.50 Serial. Domnișoara Andrea 12.45 Misterele vechilor orașe 13.15 Desene animate 14.30 Știri 14.35 Trupa DP2 16.00 Poftă bună cu Petrișor! 16.15 Spectacolul lumii 16.45 Oprirea obligatorie 17.00 Reforma la bani mărunti 17.30 Telegurnal TVR2 17.50 Teatrul TV. Mușatinii 19.00 Televiziunea, dragostea mea! 20.00 Film. Dreptate cu orice preț 21.35 Hochei (R) 23.35 Știri bancare și bursiere 23.40 TVM Mesager 0.15 Trupa DP2 (R) 1.40 Telegurnal TVR 2 (R) 2.00 NBA 4.30 Universul cunoașterii (R) 5.30 Euro.doc (R).

Sâmbătă 12 mai

6.00 Serial (R). Domnișoara Andrea 6.50 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Teatrul TV (R). Mușatinii 8.00 On line 8.30 Universul cunoașterii 9.30 Arta apărării 10.05 Serial. Wishbone 10.30 Surprizele științei 13.00 Știri 13.05 Atlas 13.40 Planeta singularică 14.35 Vis spaniol 15.30 Serial. E timpul să mă mărit 16.00 Top TVR2 17.00 Prețul succesului 17.30 Telegurnal TVR 2 17.40 Teatrul liric. Opera „Flautul fermecat” 19.00 Handbal – Finala Ligii Campionilor 20.30 Serial. Scurte povestiri cinematografice 21.00 NBA Action 21.30 Hochei (R) 23.30 TVM Mesager 24.00 Hochei (R) 1.00 Film (R). Dreptate cu orice preț 3.35 Film (R). 4.00 Handbal (R) 5.30 Serial (R). Wishbone.

Duminică 13 mai

6.00 Serial (R). E timpul să mă mărit! 6.25 Serial (R). În direct 7.30 Serial (R). Acvila 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferma 9.30 Cronici votive 10.05 Serial. Wishbone 10.30 Serial. În direct 11.00 Serial. Acvila 11.30 Tip-Top, Mini-Top 12.00 Kideo 12.30 Spectacolul lumii 13.00 Știri 13.05 Să vindec 13.45 Splendorile naturii 14.40 Serial. Călătoria lui Allen Strange 15.35 Corpul uman la microscop 16.30 Paralele inegale 17.30 Telegurnal TVR 2 17.40 Serial. Mike Hammer 18.30 Atenție, se cîntă! 20.00 Hochei Campionatul Mondial – Germania 2001. Finala 22.00 Film Tăcutul! 23.30 TVM Mesager 24.00 NBA – Campionatul Nord-American de Baschet 2.20 Serial (R) Călătoria lui Allen Strange 3.10 Paralele inegale (R) 4.10 Teatrul Liric (R) Opera. „Tosca” 5.30 Serial (R) Wishbone.

ÎN LIMBA MATERNĂ

emisiune radiofonică în limba română

În perioada 7–11 mai 2001 din nou se va întruni în ședință Parlamentul Ungariei. În aceste zile, cu excepția zilei de luni, emisiunea regională în limba română nu va fi difuzată, doar cea de seară.

7 MAI, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

8 MAI, MARȚI (redactor: Monica Rocsin)

19.00: Introducere, cuprins 19.05: Știri și informații 19.10: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 19.20: „Engleza pe înțelesul tuturor” – curs de limbă engleză cu Luminița Jivu 19.28: Încheiere.

9 MAI, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)

19.00: Introducere, cuprins 19.05: Știri și informații 19.10: Magazin sportiv – știri, rezultate, competiții 19.28: Încheiere 10 MAI, JOI (redactor: Iulia Kaupert) 19.00: Introducere, cuprins 19.05: „Cuvinte potrivite” – emisiune dialog de cultivare a limbii române 19.28: Încheiere.

11 MAI, VINERI (redactor: Eva Iova)

19.00: Introducere, cuprins 19.03: Știri și informații, evenimente calendaristice 19.10: Ce e nou la Liceul Bălcescu din Giula? – relatează Andreea Gucău 19.13: Actualități la românii din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Virșeț 19.20: Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 19.25: Revista presei „Foaia românească” 19.26: Avangpremiera Ecranul Nostro 19.29: Încheiere.

12 MAI, SÎMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

13 MAI, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30: Retrospectiva săptămînii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămînii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrein 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

9 mai 2001 (m1 ora 13.25)

Reluare: 12 mai 2001 (m2 ora 10.35)

Programul săptămînii viitoare:

Programul românesc difuzat de Televiziunea Maghiară săptămîna viitoare vă va oferi un reportaj filmat la a 4-a Întîlnire a Corurilor Baptiste din zona Crișurilor, manifestare care s-a desfășurat nu demult la Bichișciaba. Redacția românească a fost prezentă și la Liturghia oficiată cu ocazia Hramului Bisericii Ortodoxe Române din Bătanian unde parohul este Pr. Ilie Ciocan. Părintele din Arad păstorește parohia Bătaniei de zece ani. Cu această ocazie l-am întrebat despre experiențele de un deceniu. Din magazinul românesc nu vor lipsi nici actualitățile săptămînii.

Realizator: Tiberiu Boca

PETROM

ESENȚA MIȘCĂRII

În Ungaria

în două localități:

la Bichișciaba și la Nagylak

Radio România
Internațional
Emisiunea în limba
română

În fiecare zi între
orele 17.00–19.00
și 21.00–24.00,
pe frecvența 756 kHz

Vindem țigla

„Jamina Polca”
(2800 de buc.)

la un preț convenabil.

Țigla este nou-nouță,

în ambalaj original.

Telefon: 66/463-079

FM 92,1 MHz STEREO RADIO
VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă: 18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

Așa o văd pe mama

Copiii consideră că mama este cea mai importantă ființă de pe această lume. După cum au descris deja mama lor copiii de la școală, și copiii de la grădinița românească din Micherechi au încercat să-și exprime sentimentele lor față de mult iubita lor mamă. Se zice că fetele sînt cu mult mai sentimentale și acest fapt se poate constata chiar și la fetițele din Micherechi, deoarece numai ele s-au angajat la această treabă. Desenele sînt foarte sincere. Fiecare dintre ele vede lumea familiei „prin nori roz”. Cerul e senin, fluturii zboară de la floare la floare, iar MAMA strălucește ca o prințesă printre inimioarele lor.

Edina Iova

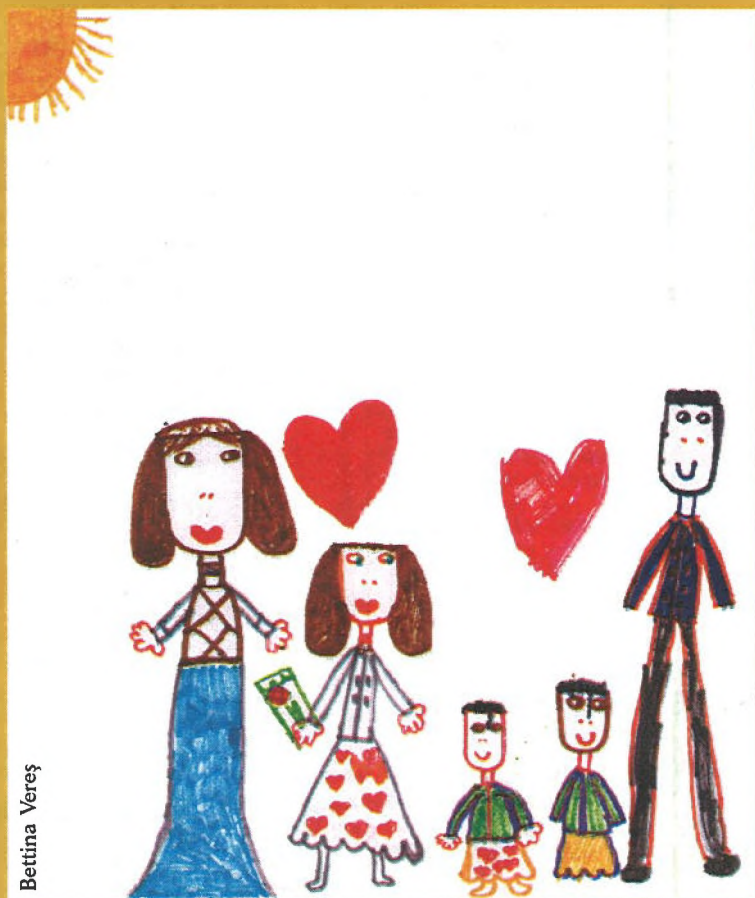
Andreea Martin

Noemi Roșu

Claudia Petruța

Bettina Vereș

Nora Mihut

Cristina Aslam